

Sveriges riksbank

ÅRSBERÄTTELSE 1997

SVERIGES
RIKSBANK

1997 i korthet

- Riksbanken övergår i april från omvända repor till repor i räntestyrningssystemet
- Riksbanken avslutar i september avvecklingen av terminsskulden från 1992
- Riksbanken höjer i december reporäntan med 0,25 procentenheter; från 4,10 till 4,35 procent
- Utredningen som granskat Riksbankens guldförvärv under andra världskriget överlämnar i december sin slutrapport till Riksbanken
- Fyra inflationsrapporter publiceras under året
- Första utgåvan i en ny rapportserie – finansmarknadsrapporten – presenteras i november
- 63 procent av Sveriges befolkning ställer sig bakom Riksbankens inflationsmål på 2 procent
- Vid årsskiftet 1996/97 börjar Riksbanken distribuera 100-kronorssedlar med löpande vattenmärke
- Riksbanken ger i juni ut minnesmynt med anledning av 600-årsjubileet av Kalmarunionen
- En ny 20-kronorssedel introduceras den 15 september
- Från den 17 mars finns Riksbanken på Internet (<http://www.riksbank.se>)
- Göran Lind och Kerstin Mitlid blir rådgivare till riksbanksledningen
- Christina Nordh Berntsson blir chef för internationella sekretariatet
- Gunilla Werner Carlsson blir chef för revisionsavdelningen
- Agneta Rönström blir chef för organisations- och förvaltningsavdelningen

Nyckeltal	1995	1996	1997
Ultimo perioden:			
Växelkurs (TCW-vägd)	117,77	117,83	121,51
SEK/DEM	4,6164	4,4325	4,4185
SEK/USD	6,6177	6,8859	7,9082
Långa räntan (tio år; procent)	8,41	6,68	5,95
Korta räntan (tre månader; procent)	8,44	3,61	4,49
Reporäntan (procent)	8,91	4,10	4,35
I genomsnitt:			
KPI (procentuell förändring)	2,8	0,8	0,9
BNP (procentuell förändring)	3,9	1,3	1,9 *
Arbetslöshet (procent)	7,7	8,1	8,0
Bytesbalans (miljarder kronor)	39	44	55 *
Handelsbalans (miljarder kronor)	115	121	131 **
Statens lånebehov (miljarder kronor)	139	21	6

* KI:s prognos för 1997

** Preliminära data

INNEHÅLL

■ 1997 I KORTHET	1
■ NYCKELTAL	1
■ RIKSBANKSCHEFEN HAR ORDET	2
■ PENNING- OCH VALUTAPOLITIKEN 1997	4
■ DET FINANSIELLA SYSTEMET	9
■ EUROPEISKT EKONOMISKT SAMARBETE INOM EU	13
■ RIKSBANKSFULLMÄKTIGE	16
■ RIKSBANKENS ORGANISATION	17
■ ÅRET SOM GICK	18
■ PENNING- OCH VALUTAPOLITISKA AVDELNINGEN	20
■ EKONOMISKA AVDELNINGEN	21
■ AVDELNINGEN FÖR FINANSIELL STATISTIK	22
■ FORSKNINGSAVDELNINGEN	23
■ BETALNINGSSYSTEMAVDELNINGEN	24
■ BETALNINGSMEDELSAVDELNINGEN	25
■ SAMORDNINGS-, REVISIONS- OCH ADMINISTRATIVA AVDELNINGARNA	26
■ RIKSBANKENS BOKSLUT MED BOKSLUTSDISPOSITIONER	29
■ FÖRSLAG TILL DISPOSITION AV RIKSBANKENS RESULTAT	31
■ BALANSRÄKNINGAR	32
■ RESULTATRÄKNINGAR	33
■ KOMMENTARER OCH NOTER TILL 1997 ÅRS BOKSLUT	34
■ RIKSBANKENS FÖRVALTNING	40
■ NOBELPRISET I EKONOMISK VETENSKAP 1997	42
■ RIKSBANKSINFORMATION	43
■ PENNING- OCH VALUTAPOLITISKT KALENDARIUM 1997	44

Tydligare ansvar för Riksbanken

Riksbankschefen Urban Bäckström diskuterar verksamhetsplanen för 1998 med personalen på Riksbanken.

Utvecklingen på de svenska finansiella marknaderna, liksom utvecklingen i ekonomin som helhet, har under senare år blivit allt mer stabil. Denna utveckling fortsatte i allt väsentligt också under 1997. Den internationella scenen uppvisade dock under slutet av året en viss dramatik i form av problemen i Asien. I övrigt har året präglats av arbetet med den monetära integrationen i Europa.

DELEGERING AV PENNINGPOLITIKEN
En mycket viktig händelse under 1997 var fempartiuppörelsen om att ändra de lagar som bestämmer vilka Riksbankens uppgifter ska vara och reglerna för hur de ska utföras. Riksbanken har även tidigare haft en hög grad av självständighet, men den nya lagstiftningen innebär en mer formell reglering av denna. Lagändringarna avses gälla fr.o.m. 1999, men påverkar redan Riksbankens arbete.

I korthet innebär de nya lagarna följande förändringar.

- För det första ges Riksbanken ett tydligt ansvar för att upprätthålla prisstabilitet.
- För det andra överförs det övergripande ansvaret för valutapolitiken till regeringen. I den nuvarande regeringsformen står att Riksbanken har ansvar för valuta- och kreditpolitik och att den ska främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. I den nya regeringsformen formuleras i stället uppdraget som att Riksbanken har ansvaret för *penningpolitiken*. I den nya riksbankslagen preciseras att målet för verksamheten ska vara att *upprätthålla ett fast penningvärde*, men också att Riksbanken ska *främja ett säkert och effektivt betalningsväsende*. På valutapolitikens område blir Riksbankens uppgift att besluta hur det växelkurssystem regeringen lagt fast ska tillämpas.
- För det tredje överförs vissa av riksbanksfullmäktiges uppgifter till en ny direktion.

Det gäller inte minst de penningpolitiska besluten. Riksbanksfullmäktige utses som tidigare av riksdagen, och har därmed samma mandatperiod som denna, men antalet ledamöter utökas från åtta till elva. Fullmäktige ska utse direktionens sex ledamöter. Ledamöterna ska ha sexåriga mandatperioder med överlappande mandat så att en ny ledamot inväljs varje år. Direktionen har alltså en längre mandatperiod än fullmäktige.

- För det fjärde ska riksdagens instruktioner om Riksbankens verksamhet ske genom lagstiftning, ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska bedriva penningpolitiken och direktionens ledamöter får inte söka eller ta emot instruktioner. Ytterligare en nyhet är att fullmäktige inte kan skilja riksbankschefen eller övriga direktionen från sitt uppdrag, under gällande mandatperiod, med mindre än att det begåtts allvarliga försummelser eller att personen i fråga inte längre kan utföra sina uppgifter.

FEL ATT TALA OM

RIKSBANKEN SOM "OBEROENDE"
Riksbanken är rikets centralbank, en myndighet under riksdagen. De nya lagarna ändrar inte detta förhållande. Det är därför missvisande att tala om en "oberoende" Riksbank. Men Riksbanken får ökad självständighet och ett lagstadgat ansvar för prisstabiliteten. Dessa två förändringar hör intimt samman.

Självständigheten kan ses som en logisk följd av att ett tydligt uppdrag formulerats, i så måtto att när riksdagen väl preciserat vad man vill att Riksbanken ska göra, ska det inte finnas vare sig anledning, mandat eller praktiska möjligheter att direkt påverka hur denna uppgift utförs. Beslutet att öka självständigheten för Riksbanken har dock ökat vikten av tydlig målformulering.

För att riksdagen – och allmänheten – ska kunna känna sig säkra på att den ökade självständigheten verkligen leder till en effektivare penningpolitik, måste politikens mål tydligt anges.

Reformerna av de lagar som styr Riksbanken är delvis en anpassning av regelverket till förändringar på penningpolitikens område, som redan tillämpas. När den fasta växelkursen övergavs i november 1992 behövdes ett nytt riktmärke för penningpolitiken. Riksbanken bestämde i januari 1993 att målet för penningpolitiken skulle vara att från och med 1995 stabilisera inflationen kring 2 procent per år. Denna politik har sedan fått brett stöd, såväl formellt av riksdag och regering, som av allmänheten.

I Maastrichtfördraget har EU:s länder åtagit sig att göra sina respektive centralbanker så självständiga som EMU-planerna kräver. Det svenska EU-medlemskapet har därför varit en viktig orsak till ändringarna i lagstiftningen. Dels för att se till att Sverige är kvalificerad medlem den dag landet vill delta i den monetära unionen. Dels har Sverige, som ett litet land med en historia av hög inflation, haft ett extra behov av att skapa trovärdighet för sin penningpolitik. Detta i synnerhet som Sverige beslutat att tills vidare stå utanför den monetära unionen.

ATT FRÄMJA STABILITETEN I BETALNINGSVÄSENDET

Riksbankens penningpolitiska åtgärder för att uppfylla prisstabilitetsmålet, dvs. räntepolitiken, och bankens inflationsbedömningar – såsom de kommer till uttryck i framför allt *inflationrapporterna* – är väl den del av verksamheten som tilldrar sig störst intresse i massmedia. Men Riksbankens aktiviteter styrs inte enbart av prisstabilitetsmålet.

Såväl enligt de nuvarande lagarna som de som ska gälla från nästa år, ska Riksban-

ken "främja ett säkert och effektivt betalningsväsende". Ett säkert och effektivt betalningsväsende är livsviktigt för dagens högt utvecklade transaktionsekonomier. Det uppdraget har två delar – dels att försörja Sverige med sedlar och mynt, dels att övervaka stabiliteten i hela det finansiella systemet.

Marknadsekonomier är utsatta för risker för finansiella kriser. Hanteringen av dessa kan kräva olika former av statliga ingripanden. Vi har den svenska bankkrisen i färskt minne, men det finns också gott om exempel på kriser i andra länder, kriser som – till skillnad från den svenska – skapat problem i hela världsekonomin. Just nu finns problem i Asien. Det finns ett samhälleligt intresse av att centralbankerna använder sina penningpolitiska instrument på ett sådant sätt att de negativa effekterna av finansiella kriser kan motverkas. Men centralbankerna har också ett ansvar för att övervaka det finansiella systemet så att nya finansiella kriser kan förebyggas.

Arbetet för finansiell stabilitet tar sig många olika uttryck i Riksbankens verksamhet. Riksbanken analyserar och kommenterar löpande utvecklingen på de finansiella marknaderna. En första *finansmarknadsrapport* som Riksbanken publicerade under 1997 fick mycket positiv uppmärksamhet, såväl hemma i Sverige som internationellt. Riksbanken deltar också mycket aktivt i att genomföra de förändringar på de finansiella marknaderna, som behövs för att den europeiska monetära unionen ska kunna fungera som det är tänkt. Banken har även spelat en aktiv roll i det internationella samarbete som syftar till att stabilisera utvecklingen i Sydostasien.

ÖKAD ÖPPENHET

En ökad självständighet för Riksbanken kan vara ett sätt att göra det lättare att nå målet om prisstabilitet. Internationella jäm-

förelser visar att ju självständigare centralbanken är, desto lägre är inflationen.

Att fem politiska partier vill lagstadga om prisstabilitetsmålet och öka Riksbankens självständighet är ett uttryck för att målet om ett stabilt penningvärde nu har brett folkligt stöd, liksom uppfattningen att det målet uppnås mest effektivt genom en centralbank med stor självständighet. Det ökade förtroendet för Riksbanken och dess politik ställer emellertid också större krav på banken. Riksbanken står förvisso under demokratisk kontroll, men de exakta detaljerna i utformningen av *kontrollen, insynen och utvärderingen* av bankens verksamhet är också viktiga för att politikens uppläggning ska uppfattas som legitim.

I den nya riksbankslagen stadgas att banken inför alla viktiga penningpolitiska beslut ska informera det statsråd som regeringen utser, och att banken minst två gånger om året ska lämna en skriftlig redogörelse till riksdagen om penningpolitiken. För att Riksbankens politik ska uppfattas som legitim utanför riksdag och regering krävs dock även att Riksbanken kan motivera och förklara politiken. På Riksbanken drivs ett intensivt arbete för att på olika sätt lyckas med detta. Ju bättre politikens analysunderlag är, desto lättare blir det att formulera, motivera och förklara politiken. Därför satsar Riksbanken resurser på forskning och avancerat utredningsarbete. Men Riksbanken arbetar också för att öka insynen i och kunskapen om banken och dess politik.

STOCKHOLM I MARS 1998

URBAN BÄCKSTRÖM
RIKSBANKSCHEF

Låginflationspolitiken etablerad

Under 1997 har den svenska ekonomins anpassning från en höginflationsekonomi till en ekonomi inriktad mot låga och stabila priser fortsatt. Sedan 1994 har priserna ökat med knappt 2 procent per år. Samtidigt har den årliga reala tillväxten varit i genomsnitt omkring 2,5 procent. Skillnaden i inflationsutveckling jämförd med 1970- och 1980-talet är påtaglig även om den låga inflationen till en del förklaras av ett lågt kapacitetsutnyttjande efter den djupa konjunkturnedgången i början av 1990-talet. Förväntningarna i ekonomin om den framtida inflationen ligger numera väl inom inflationsmålets toleransintervall.

Efter de omfattande sänkningarna av repo-

räntan under 1996, från 8,91 procent i början av året till 4,10 procent den 18 december, gick penningpolitiken in i ett betydligt lugnare skede. Reporäntan hölls oförändrad på nivån 4,10 procent under i stort sett hela 1997. Mot slutet av året signalerade Riksbanken att en omläggning mot en mindre expansiv penningpolitik var motiverad och den 17 december höjde Riksbanken reporäntan med 25 punkter till 4,35 procent.

Under 1997 har alltså inga stora förändringar skett i penningpolitikens inriktning. Läget på de finansiella marknaderna har också varit förhållandevis stabilt. Från penningpolitisk synpunkt har året ändå varit be-

tydelsefullt. Regering och riksdag tog ställning i två viktiga frågor som i hög grad påverkar förutsättningarna för penningpolitiken. För det första klargjordes att ett svenskt deltagande i den ekonomiska och monetära unionen, EMU, från dess start 1999 inte är aktuellt. För det andra presenterade regeringen en proposition grundad på en fempartiöverenskommelse med ett antal förslag som syftar till att stärka Riksbankens ställning, delvis som en anpassning till regelverket inom EU.

INFLATIONEN LÅG MEN STIGANDE

Inflationen mätt med KPI uppgick till i genomsnitt 0,9 procent 1997 och hamnade således något under inflationsmålets nedre toleransgräns. Bakom detta genomsnittliga inflationstal ligger en uppgång i inflationen under en stor del av året efter att priserna i stort sett legat stilla i början av året. De sista månaderna under 1997 planade pristegringstakten dock ut. Mellan december 1996 och december 1997 ökade konsumentprisindex med 1,9 procent. De olika måtten på den underliggande inflationen¹ var mer stabila 1997 och låg i genomsnitt på mellan 1,4 och 1,9 procent.

Den låga inflationen under 1996 och 1997 beror till stor del på nedgången i räntekostnaderna för egnahem. Räntekostnaderna kommer att bidra till en lägre ökningstakt under ännu en tid men bidragets storlek fortsätter att minska efterhand som en allt större andel av hushållen har omsatt bostadslånen till lägre räntesatser. Inhemskt genererad inflation, beräknad som prisutvecklingen exklusive importerade produk-

1. Det finns flera mått på den underliggande inflationen som UND1, UND2 och UNDINH. I både UND1 och UND2 har räntekostnader för egnahemsboende exkluderats från KPI. I UND2 har även olje- och bensinpriser exkluderats. Båda måtten har även justerats för effekter av förändringar av indirekta skatter och subventioner. Om dessutom varor och tjänster som huvudsakligen importerats exkluderas från UND1 erhålls den inhemskt liggande inflationen, UNDINH.

Diagram 1: Faktisk inflation, underliggande inflation och inflationsmål, procent

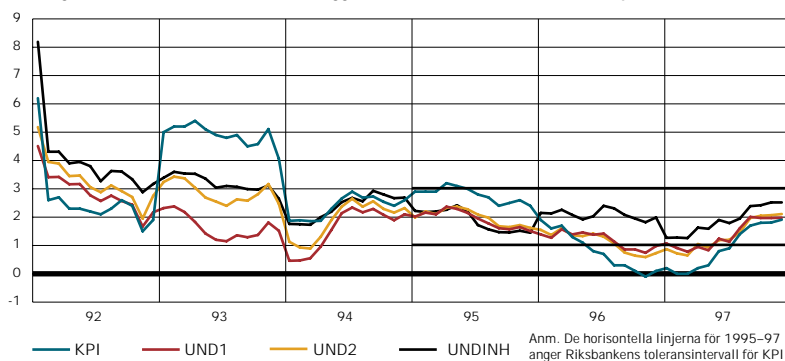
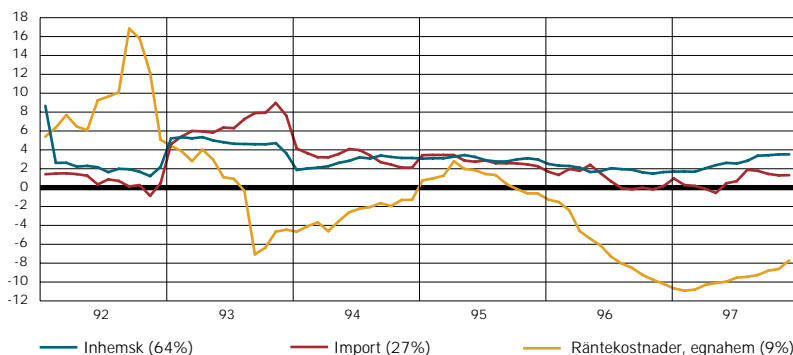

Diagram 2: Inflationen uppdelad på olika områden, procent

ter och effekter av förändrade räntekostnader, steg successivt under 1997 och uppgick i december till 3,5 procent. Av denna uppgång svarar höjda indirekta skatter för 1,0 procentenhet.

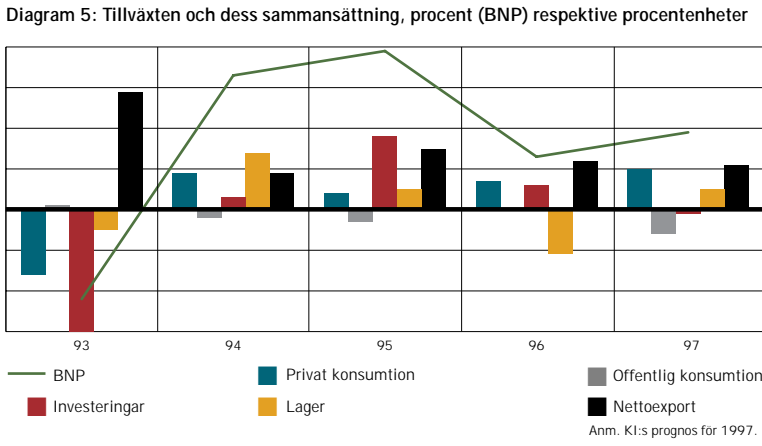
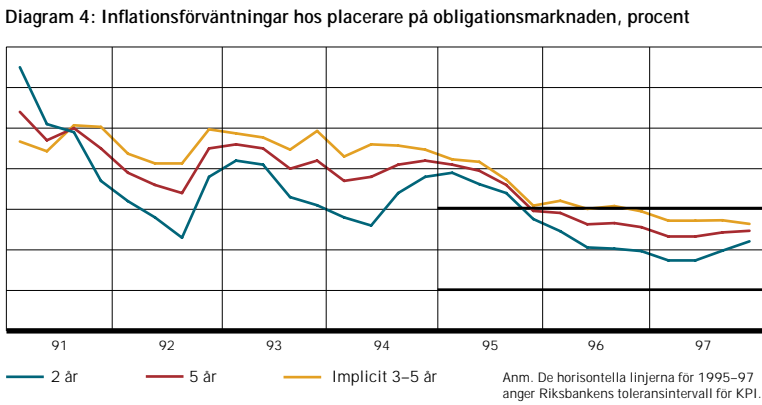
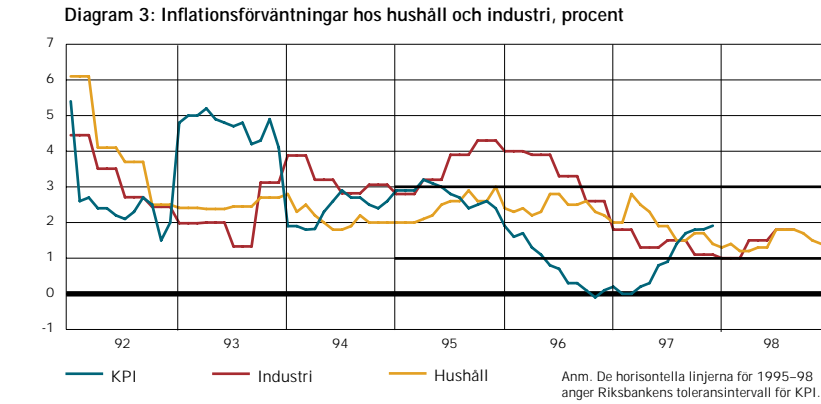
Förväntningar om den framtida inflationen intar en central roll i inflationsprocessen eftersom de utgör underlag för pris- och lönesättningsbeslut. Förväntningarna ligger nu i huvudsak i linje med inflationsmålet, vilket tyder på att förtroendet för en politik inriktad mot prisstabilitet har befasts. Under 1997 förefaller inflationsförväntningarna ha stigit något. Även i en ekonomi där förtroendet för prisstabilitet är etablerat kan man dock förvänta sig att inflationsförväntningarna varierar med konjunkturen. Uppgången i inflationsförväntningarna är därför naturlig mot bakgrund av den stigande aktivitetsnivån i ekonomin.

ÅTERHÄMTNINGEN BEFASTS

I slutet av 1996 började den svenska ekonomin återhämta sig efter en kortvarig avmattningsperiod. Uppgången blev tydligare under 1997 även om tillväxten också detta år ser ut att ha blivit förhållandevis dämpad. BNP beräknas ha ökat med knappt 2 procent mellan 1996 och 1997.

Exporten ökade mer 1997 än 1996, främst till följd av en god internationell konjunktur men också på grund av att en förhållandevis svag växelkurs och en hög produktivitet bidragit till ett fortsatt gynnsamt konkurrensläge. Även importen ökade mer än året innan. Detta hindrar dock inte att utrikeshandeln fortsatte att vara en av tillväxtens viktigaste drivkrafter.

Uppgången i den privata konsumtionen, som inleddes under tredje kvartalet 1996, fortsatte under 1997. Eftersom besparingarna i statsfinanserna ledde till en fortsatt svag utveckling av hushållens inkom-

ter har konsumtionsökningen möjliggjorts av en minskning i sparandet. Det var främst konsumtionen av varaktiga varor som ökade, vilket troligen var ett resultat av ett uppdämt behov hos hushållen att förnya vissa kapitalvaror efter en osäker period med små inköp. Den låga räntenivån och stigande tillgångspriser har bidragit till att stimulera den privata konsumtionen, vilket avspeglas i att hushållens kreditefterfrågan har ökat. Successivt har därmed den privata konsumtionen blivit en allt viktigare drivkraft i konjunkturuppgången.

En svag utveckling av bruttoinvesteringar och neddragningar i den offentliga verksamheten begränsade tillväxten under 1997. Det var framförallt bostadsbyggandet som återigen minskade kraftigt sedan de temporära investeringsbidragen till ny- och ombyggnation togs bort i december 1996. Även industrins investeringar utvecklades förhållandevis svagt under 1997 efter tre år med mycket stora ökningar.

Handelsbalansen för 1997 visade ett något större överskott än den rekordnivå som noterades 1996. Överskottet uppgick till

131 miljarder kronor att jämföra med 121 miljarder 1996. Som ett resultat härav har bytesbalansen fortsatt att visa betydande överskott. För 1997 beräknas överskottet i bytesbalansen uppgå till omkring 3 procent av BNP. Detta överskott har främst motsvarats av investeringar i utländska aktier och räntebärande papper. Liksom 1995 och 1996 låg investeringarna i utländska aktier på en betydligt högre nivå än under tidigare perioder.

Trots att konjunkturuppgången förstärktes under 1997 fortsatte sysselsättningen att utvecklas svagt. Sysselsättningen inom

den offentliga sektorn minskade i en sådan omfattning att den överskuggade en gynnsammare utveckling inom den privata sektorn, byggnadsindustrin undantagen. Under 1997 minskade den totala sysselsättningen med 42 800 personer. Den öppna arbetslösheten sjönk trots detta från omkring 9 procent i juli till omkring 7 procent i december. Till större delen var detta ett resultat av utbildningsåtgärder. Att den ökade aktiviteten i ekonomin inte genererade högre sysselsättning beror i viss utsträckning på problem på den svenska arbetsmarknaden. Ett av problemen är att löne-

ökningarna trots en hög arbetslöshet har tenderat att bli förhållandevis höga, ett annat är att det tycks finnas vissa svårigheter att fylla de vakanser som uppstår.

OMLÄGGNING AV PENNINGPOLITIKEN

Penningpolitiken verkar med betydande fördröjning på inflationen och måste därmed med nödvändighet vara framåtblickande. Svenska och internationella erfarenheter tyder på att penningpolitiken har sin huvudsakliga effekt på prisutvecklingen på ett till två års sikt. Prognoser över prisutvecklingen blir därför viktiga för penningpolitikens utformning. I syfte att bidra till förståelse av de penningpolitiska åtgärder som vidtas och tydliggöra den analysram som används publicerar Riksbanken sedan 1993 inflationsrapporter där bedömningar av den framtida inflationen redovisas.

I Riksbankens inflationsrapport i december 1996 konstaterades att penningpolitiken var relativt väl avvägd och att det behövdes tid för att analysera situationen efter sänkningarna av reporäntan som skett under året. Dessa var mycket omfattande både i ett historiskt och internationellt perspektiv. I inflationsrapporten i mars 1997 uteslöt Riksbanken inte något mer stimulerande monetära förhållanden, men med hänsyn till växelkursutvecklingen bedömdes fortsatta räntesänkningar inte vara nödvändiga. Den närmaste tiden därefter utvecklades kronan förhållandevis svagt och ekonomin gavs därmed ytterligare stimulans. Några ytterligare räntesänkningar genomfördes inte. I inflationsrapporten i juni bedömde Riksbanken att penningpolitiken var väl avvägd.

Från ett långsiktigt perspektiv talar ekonomiska fundamenta för att kronan fortfarande är undervärderad. Under sommaren stärktes kronan, men mot slutet av året

Diagram 6: Totalt och öppet antal arbetslösa samt personer i AMS-åtgärder 1996 och 1997, tusentals personer

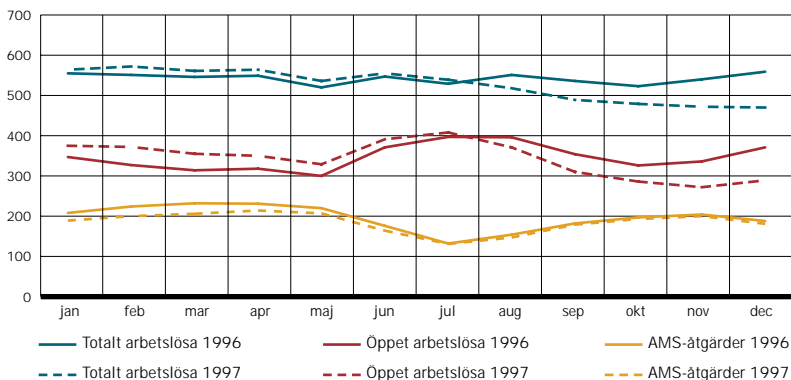

Diagram 7: Faktisk och förväntad reporänta enligt terminsräntor, procent

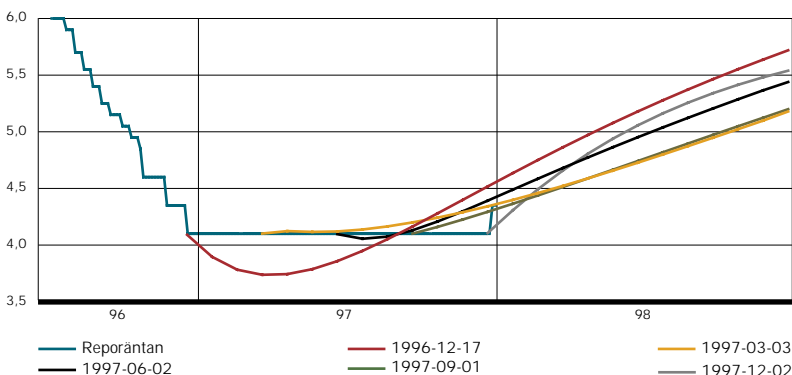

Diagram 8: Nominell effektiv växelkurs (TCW-vägd), index: 18 november 1992=100

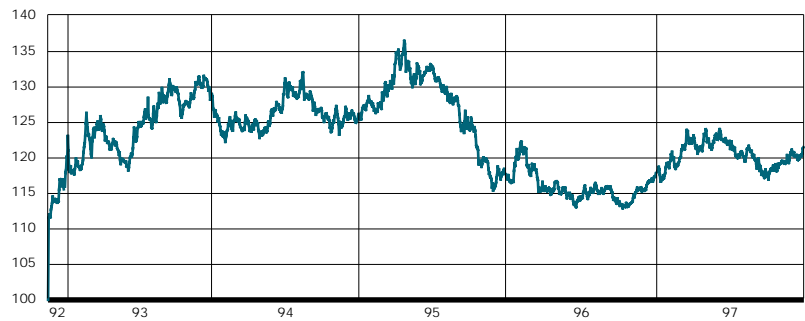
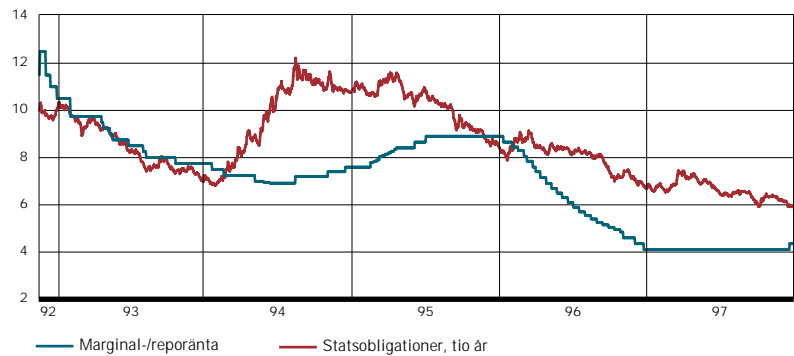

Diagram 9: Räntor, dagsnoteringar, procent

kom ånyo en viss försvagning. Samtidigt har både korta och långa realräntor legat på nivåer som är låga. Den sammantagna effekten av den förhållandevis svaga växelkursen och de låga räntorna har hela 1997 varit expansiv. Eftersom penningpolitiken verkar med fördröjning kommer detta att ha en stimulerande effekt på efterfrågan de närmaste åren. Inflationstrycket kommer därmed successivt att öka i takt med att de lediga resurser som under de senaste åren bidragit till att begränsa prisutvecklingen tas i anspråk. Penningpolitiken kan inte stimulera efterfrågan i samma utsträckning som under 1997 över hela konjunkturcykeln utan att prisstabiliteten hotas.

I inflationsrapporten i december 1997 gjorde Riksbanken bedömningen att en omläggning av penningpolitiken i mindre expansiv riktning var motiverad för att undvika att inflationsmålet skulle överskridas under 1999. Reporäntan höjdes därför den 17 december med 25 punkter till 4,35 procent. Den successiva förstärkningen av konjunkturen och högre korta räntor i Europa ledde, i kombination med de signaler Riksbanken givit i tal och tidigare inflationsrapporter, till att de korta marknadsräntorna under 1997 gradvis anpassades till en omsvängning av penningpolitiken. Reporäntehöjningen var således förutsedd av marknadens aktörer.

Omläggningen av penningpolitiken kan med en analogi beskrivas som att Riksbanken "lättnar på gasen" i ett tidigt skede för att förhindra att den ska tvingas "stampa på bromsen" alltför sent. På så sätt skapas förutsättningar för en mer långvarig produktions- och sysselsättningsuppgång. Ett långt dröjsmål skulle kunna resultera i att inflationsförväntningarna stiger och inflationsmekanismer återigen får fotfäste i svensk ekonomi. En omläggning av penningpolitiken i ett senare skede skulle i så fall behöva

bli mer påtaglig med negativa effekter på den reala ekonomin.

Ambitionen är att förändringarna i penningpolitiken ska vara odramatiska och att det ska räcka med förhållandevis begränsade styrränteförändringar för att hålla prisutvecklingen i linje med inflationsmålet. För detta talar bland annat att förtroendet för den samlade ekonomiska politiken har ökat och att inflationsmålet idag är starkare förankrat än tidigare. Det finns också goda argument för att kronan de närmaste åren ska kunna stärkas så att den reala växelkursen närmar sig sin långsiktiga jämviktsnivå. Det kommer i så fall att bidra till mindre expansiva monetära förhållanden.

DEN INTERNATIONELLA UTVECKLINGEN OCH KRISEN I ASIEN

I Storbritannien och USA, som ligger först i konjunkturcykeln, har den ekonomiska aktiviteten sedan en tid varit hög. Den brittiska centralbanken började strama åt penningpolitiken redan i slutet av 1996 medan den amerikanska styrräntan höjdes under våren 1997. EU-området som helhet har under 1997 befunnit sig i en uppgångsfas och tendenser till ökande inflation har föranlett höjda styrräntor i alla våra nordiska grannländer samt i Tyskland, Frankrike, Österrike

och Beneluxländerna. I de sydeuropeiska länderna, som tidigare kännetecknats av hög inflation, har den ekonomiska politikens inriktning mot prisstabilitet fått genomslag i sjunkande inflation och inflationsförväntningar vilket har möjliggjort styrräntesänkningar från tidigare höga nivåer.

Under 1997 framstod det som allt tydligare att EMU kommer att starta som planerat den 1 januari 1999. Detta bidrog i hög grad till att räntorna i tidigare hög-inflationsländer, som tydligt deklarerat sin intention att delta i EMU från start, sjönk påtagligt. Trots förväntat ökande aktivitet i OECD-området bedöms inflationen bli låg de närmaste åren.

Under sommaren drabbades ett antal länder i Sydostasien med Thailand i spetsen av upprepade valutaattacker som gjorde att dessa länder slutligen tvingades överge den koppling till den amerikanska dollarn som deras valutor hade haft. Krisen spred sig efter hand till närliggande länder. I samband med att Hongkongdollarn i slutet av oktober utsattes för spekulationer rasade börskurserna i Hongkong och oron spreds till börser och kreditmarknader världen över. Börserna i Europa och USA återhämtade dock sig snabbt. En ny våg av oro på de finansiella marknaderna följde i slutet av november då flera japanska banker

<p>gick omkull. Sydkorea tvingades söka hjälp hos Internationella valutafonden som bistod landet med stora lån.</p> <p>I inflationsrapporten i december framhölls risken för att den asiatiska krisen kunde fördjupas och få spridningseffekter som påtagligt kunde försvaga den internationella konjunkturen. Krisen bedömdes emellertid i december 1997 inte få en större omfattning än att en omläggning av den svenska penningpolitiken i en mindre expansiv inriktning var motiverad. Vilken omfattning krisen slutligen får och vilka återverkningarna blir i resten av världen är ännu oklart.</p> <p style="text-align: center;">INGET SVENSKT DELTAGANDE I EMU 1999</p> <p>Regeringens och riksdagens ställningstagande i EMU-frågan är ett av de politiska beslut under 1997 som påtagligt påverkar förutsättningarna för penningpolitiken kommande år. I juni meddelade finansministern att ett svenskt deltagande i EMU från starten i januari 1999 inte är aktuellt med tanke på det svaga stöd ett sådant deltagande har hos det svenska folket. En proposition med denna innebörd överlämnades till riksdagen i oktober. Där framhölls också att handlingsfriheten bör bevaras för att möjliggöra ett eventuellt senare svenskt deltagande, vilket dock bör underställas svenska folket för prövning. Propositionen antogs av riksdagen i början av december.</p> <p>Riksbanken har ställt sig positiv till ett deltagande i valutaunionen från start. Detta framgick av riksbanksfullmäktiges remissvar i februari 1997 på EMU-utredningen.</p> <p>Även om Sverige inte inledningsvis deltar i valutaunionen kommer Riksbanken att hålla en hög beredskap för att Sverige med kort varsel ska kunna inträda. Målsättningen är att det ska ta högst ett år för Riksbanken att klara de omställningar som behövs för att medverka i EMU:s gemen-</p>	<p>samma penningpolitik. För att säkerställa detta mål och för att kunna dra nytta av andra EU-länders erfarenheter beslutade Riksbanken att fortsätta att delta i förberedelsearbetet inför EMU tillsammans med övriga länders centralbanker. Även arbetet med att samråda med och informera den svenska finansiella sektorn kommer att fortsätta.</p> <p style="text-align: center;">RIKSBANKENS STÄLLNING STÄRKS</p> <p>I januari 1993 beslutade riksbanksfullmäktige att penningpolitiken ska inriktas mot att uppfylla ett inflationsmål, enligt vilken inflationstakten mätt som förändring i konsumentprisindex från och med 1995 ska begränsas till 2 procent per år med ett toleransintervall på ± 1 procentenhet. Erfarenheterna från de tre år som inflationsmålspolitiken hittills har tillämpats måste betraktas som positiva; den ekonomiska tillväxten har med svenska mått varit förhållandevis hög samtidigt som inflationen legat nära det fastställda målet. Även i andra länder där penningpolitiken vägleds av ett uttalat inflationsmål är erfarenheterna goda.</p> <p>Inflationsmålet har hittills varit ett av Riksbanken självpataget åtagande, även om regering och riksdag har uttryckt stöd både för den penningpolitiska inriktningen mot prisstabilitet och för Riksbankens mål. I november 1997 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om Riksbankens ställning, baserad på en departementspromemoria som tidigare under året sammanställt av en arbetsgrupp med representanter för samtliga riksdagspartier. Fem av riksdagspartierna har ställt sig bakom förslaget. Propositionen kan delvis ses som en anpassning i den riktning som EU-samarbetet föreskriver, men de förslag som presenteras är också väl motiverade även ur rent samhällsekonomisk synvinkel. Bland</p>	<p>annat föreslås att prisstabilitetsmålet lagfästs genom att det i lagen om Sveriges riksbank föreskrivs att målet för Riksbankens verksamhet ska vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Detta beslut utgör en viktig bekräftelse på att den svenska låginflationspolitiken kommer att ligga fast.</p> <p>Andra föreslagna förändringar är att fullmäktige ges en kontrollerande funktion och att Riksbanken i fortsättningen leds av en direktion med sex heltidsanställda ledamöter, som ska besluta i alla penningpolitiska frågor. Vidare föreslås ett förbud för myndigheter att bestämma hur Riksbanken ska besluta i penningpolitiska frågor och att ledamot av direktionen inte får söka eller ta emot instruktioner när han/hon fullgör penningpolitiska uppgifter. Det övergripande ansvaret för valutapolitiska frågor föreslås överföras från Riksbanken till regeringen såtillvida att regeringen ska bestämma vilket växelkurssystem som ska gälla. Riksbanken ska bestämma om centralkurs och bandbredd i ett system med fast växelkurs och om den praktiska tillämpningen av valutapolitiken i ett system med flytande växelkurs. Sammantaget innebär förslagen att Riksbankens ställning stärks påtagligt, vilket bör öka låginflationspolitikens trovärdighet.</p> <p>Motivet för ett parlament att delegera penningpolitiken till en oberoende centralbank är att detta säkerställer att den politik som eftersträvas faktiskt också kommer att genomföras. Det är också viktigt att understryka att det även i fortsättningen är riksdagen som anger målet för Riksbanken. Förslagen syftar således inte till att göra Riksbanken oberoende i den meningen att den ges frihet att föra vilken penningpolitik som helst. Avsikten är i stället att skapa bästa tänkbara betingelser för Riksbanken att föra en penningpolitik som leder till att det mål riksdagen har ställt upp uppfylls.</p>

Stabiliteten är god

Riksbanken har en lagstadgad uppgift att verka för stabilitet och effektivitet i betalningssystemet. Betalningssystemet är det system som gör det möjligt att genomföra betalningar via konton i stället för att enbart använda sedlar och mynt. Övervakningen av betalningssystemet har till syfte att säkerställa att ett säkert och smidigt betalningssystem fungerar som smörjmedel för hela ekonomin.

Ett väl fungerande betalningssystem leder till lägre kostnader och mindre risker i produktionen av varor och tjänster och främjar därigenom tillväxt och sysselsättning. På motsvarande sätt kan en störning i betalningssystemets funktioner få negativa konsekvenser för hela samhällsekonomin. Kriser i betalningssystemet kan medverka till att den samhällsekonomiska utvecklingen kommer in i en ond cirkel av fallande produktion, stigande arbetslöshet och deflation. Under ett sådant förlopp försämras förutsättningarna för centralbanken att utföra sitt primära uppdrag, dvs. att bedriva penningpolitik.

Riksbanken gav i november 1997 ut en ny publikation – finansmarknadsrapporten. Avsikten är att Riksbanken i denna rapport halvårsvis ska redogöra för sin syn på utvecklingen i det finansiella systemet. I den första rapporten förklarade Riksbanken sina uppgifter som övervakare av stabiliteten i betalningssystemet och hur arbetet inom detta område bedrivs. Därtill analyserades konkurrenssituationen i den svenska banksektorn. Slutsatsen från rapporten var att stabiliteten i det finansiella systemet är god.

Riksbankens övervakningsarbete är uppdelat i två områden, vilket hänger samman med att betalningssystemet kan sägas bestå av två delar: infrastruktur och finansiella företag.

Infrastrukturen är de tekniska och administrativa system som gör det möjligt att genomföra betalningar mellan finansiella företag och övriga aktörer i ekonomin samt

även finansiella företag sinsemellan. Till infrastrukturen kan också räknas de system som gör det möjligt att ingå och genomföra affärer med finansiella tillgångar.

Infrastrukturen omfattar:

- marknadsplatser där finansiella tillgångar handlas,
- clearingsystem där betalningsuppdrag sammanställs och
- avvecklingsystem där ägande- och pant-rätter avseende finansiella tillgångar registreras och slutgiltigt överförs.

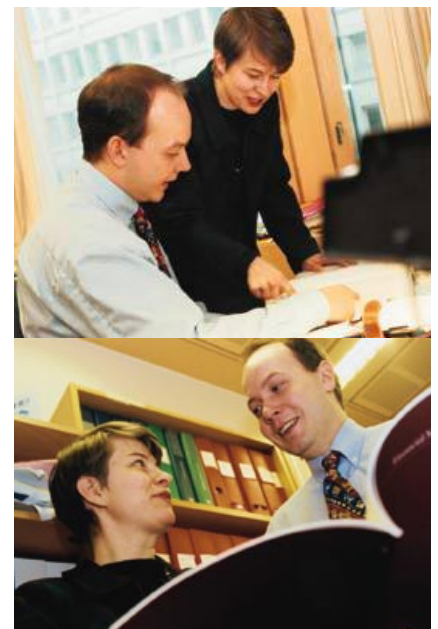
Normalt är det enbart *vissa finansiella företag* – bankerna och vissa clearinghus som administrerar och genomför betalningar – som har tillträde till betalningssystemets infrastruktur. Privatpersoner och företag måste vända sig till dessa när de ska använda sig av systemet. Genom att infrastrukturen bärs upp av dessa finansiella företag går det i praktiken inte att analysera infrastrukturen och dess betydelse för den finansiella stabiliteten utan att också analysera enskilda aktörers verksamhet. Därtill avser det legala ramverket i första hand de finansiella företagen, inte de system som utgör själva infrastrukturen. Bankerna är de centrala företagen i betalningssystemet och det är därmed bankerna, och i synnerhet de fyra stora bankkoncernerna, som står i fokus för Riksbankens analys av det finansiella systemet. Systemkriser kan utlösas om en bank av något skäl inte kan fullgöra sina betalningsåtaganden och finansiella problem spridas genom betalningssystemet. Det är risken för detta som Riksbanken behöver analysera och försöka motverka.

BETALNINGSYSTEMETS

INFRASTRUKTUR

Allmän analys och övervakning

Riksbankens arbete med betalningssystemet

Riksbankens finansmarknadsrapport har tagits fram av Martin Andersson och Felice Marlor tillsammans med...

<p>mets infrastruktur syftar till att verka för minskade systemriskerna och ökad effektivitet i systemet. Rix-systemet är ett system för <i>stora betalningar</i>. Sådana betalningar medför stora riskexponeringar och det är därför ur stabilitetssynpunkt viktigt att Riksbankens analys i allt väsentligt är inriktad på dessa. Stora betalningar medför också ett behov av att följa utvecklingen i de system som hanterar värdepapper. Utöver det faktum att de hanterar mycket stora belopp är dessa system av väsentlig betydelse för en fungerande värdepappersmarknad och därmed för Riksbankens andra huvuduppgift – penningpolitiken. De aktuella svenska värdepapperssystemen är OM Gruppens (OM) och Värdepapperscentralens (VPC) system¹, där stora värden hanteras och där likvidavvecklingen sker via Rix-systemet. Brister i denna typ av system kan få betydande negativa effekter på den finansiella marknaden.</p> <p>När det gäller VPC har Riksbanken också ett intresse av att äganderättsöverföringar och pantsättning kan ske snabbt och säkert. Detta är viktigt, eftersom all upplåning i Riksbanken normalt ska ske mot full säkerhet och dessa säkerheter utgörs av värdepapper som återfinns på konton hos VPC.</p> <p>Riksbanken har även en viss, mer begränsad, övervakningsroll även inom massbetalningsområdet: hushållens och företagens betalningar. Denna roll avser framför allt de system som har direkta länkar till Rix-systemet, främst bankgirot och dataclearingen². Riksbanken övervakar att dessa system i sin generella konstruktion uppfyller rimliga krav på dels stabilitet, dels tydlighet vad gäller kostnader och tidsåtgång för att genomföra betalningar. Detta är viktigt för att upprätthålla allmänhetens förtroende för betalningssystemet. Om förtroendet av olika skäl gröps ur och hushåll och företag slutar använda vissa förmedla-</p>	<p>re och transaktionstekniker finns risk för en successiv erodering av betalningssystemets effektivitet med betydande samhällsekonomiska kostnader som resultat.</p> <p><i>Rix-systemet</i></p> <p>För närvarande pågår ett omfattande utvecklingsarbete för att förbättra Rix-systemet både i stabilitets- och effektivitetsperspektiv. Detta arbete kommer att fortgå under 1998.</p> <p>Dagens on-lineregistrering ersätts successivt med en ny kommunikationsteknik – meddelandehantering genom Swift-kommunikation. Förändringen gör det möjligt att integrera deltagarnas system och Rix-systemet och det blir lättare för en deltagare att processa en större volym betalningar. Samma teknik har valts av EU:s centralbanker för Target-systemet.</p> <p>Under hösten 1997 har debiteringsfunktionen i Rix-systemet börjat avvecklas. Deltagare har tidigare kunnat debitera (dra pengar från) en annan deltagares konto, men i framtiden kommer det endast vara möjligt att genomföra krediteringar (gottskrivningar) av en motparts konto. Borttagandet av debiteringar i Rix-systemet kommer att ställa krav på ett förändrat informationsutbyte mellan deltagarna exempelvis vad gäller avvecklingen av check- och korttransaktioner.</p> <p><i>Rix- och Target-systemet</i></p> <p>Sverige kommer att ställa sig utanför EMU, i vart fall i ett första skede. Även om Sverige inte kommer att vara delaktig i den gemensamma penningpolitiken kommer Riksbanken att ingå i Target-systemet. Rix-systemet kommer att fungera som i dagsläget och avveckla betalningar i kronor. Parallellt med systemet för betalningar i svenska kronor, K-Rix, byggs ett separat system upp för betalningar i euro, E-Rix. Detta</p>	<p>system kommer att börja testas under våren 1998 för att sättas i produktion den 1 januari 1999.</p> <p><i>Elektroniska pengar</i></p> <p>Sedan några år tillbaka finns det kort som är "laddade" med elektroniska "pengar" för användning i exempelvis telefonautomater. Under de senaste åren har system utvecklats som innebär att sådana kort kan användas som ett generellt betalningsinstrument, som vid behov kan återuppladdas via en bankomatliknande terminal eller, i vissa fall, över telenätet. En annan variant av "elektroniska pengar", som är på framväxt, är att föra över medel från ett bankkonto till hårddisken i en PC för vidare transaktioner över telenätet och för inköp via exempelvis Internet.</p> <p>Denna utveckling reser en rad frågor för centralbanker och tillsynsmyndigheter. Denna nya typ av betalningsinstrument kommer att få effekter på användningen av sedlar och mynt och därmed på centralbankens inkomster, och det kan påverka sättet att utforma penningpolitiken. Vidare uppkommer frågor om utgivarnas finansiella stabilitet, om systemens tekniska säkerhet och juridiska grundval.</p> <p>Under 1996 och 1997 studerades dessa frågor ingående av centralbankerna inom ramen för G 10-samarbetet, men också inom EMI. Frågan om vilka institut som ska kunna få utgivarstatus och vilka minimikrav som ska ställas på dessa har diskuterats från ett tillsynsperspektiv. Ett EU-direktiv, som avgör denna fråga, väntas komma under 1998.</p> <p>1. OM:s system för registrering av derivatkontrakt som är noterade på OM Gruppens börser respektive VPC:s system för rantebarande värdepapper och aktier noterade på Stockholms Fondbörs. 2. Dataclearingen används för flera viktiga funktioner på den svenska massbetalningsmarknaden, exempelvis vid överföringar mellan banker och överföringar av betalningar med kort eller check. Både dataclearingen och bankgirosystemet administreras av Bankgirocentralen, BGC.</p>

...Martin Blåvarg och Anders Bjällskog på betalningssystemavdelningen.

I början av 1997 tillsatte regeringen en kommitté med uppdrag att besvara frågan om existerande lagar och regelverk bör genomgå förändringar för att omfatta dessa nya system och, om detta är fallet, föreslå lämpliga ändringar. Utredningens arbete väntas bli klart under första hälften av 1998.

Elektroniska pengar har också varit föremål för analys och diskussioner inom Riksbanken. Framför allt har centralbanksrelevanta aspekter av elektroniska pengar diskuterats. Exempel på sådana aspekter är elektroniska pengars effekter på centralbankens intäkter av sedelutgivningen, huruvida sättet att utforma penningpolitiken bör anpassas samt olika aspekter vad gäller stabiliteten i systemen. De interna diskussionerna och analysen utmynnade i en rapport³ som publicerades av Riksbanken i slutet av 1997.

Försök med ett kortbaserat system av elektroniska pengar, det s.k. Cash-kortet, har pågått i flera svenska städer under 1997. Systemet utvecklas i samarbete mellan Nordbanken, S-E-Banken och FöreningsSparbanken. En rikslansering av Cash-kortet är planerad under 1998.

Strukturella förändringar på börs- och clearingmarknaden

I november 1997 lämnades förslag till samgående mellan OM och Stockholms Fondbörs. Detta förslag får inga direkta effekter på betalningssystemets infrastruktur, då utvecklingen av aktie- och derivathandeln även i fortsättningen kommer att ske inom den befintliga strukturen; aktiehandeln utvecklas i VPC och derivathandeln i OM.

Av betydelse för infrastrukturen är den utveckling mot ökad integration mellan nordiska börser som accentuerats under 1997. OM har upprättat länkar med de norska och finska derivatbörserna. Detta innebär att företag, som är medlem på en

av börserna, har möjlighet att handla och/eller cleara aktie- och ränterelaterade derivat även på de andra börserna. Stockholms Fondbörs har också inlett ett samarbete med börsen i Köpenhamn som syftar till att skapa ett gemensamt handelssystem för de båda börserna. Denna utveckling mot ökad integration, som kan förstärkas av en sammanslagning av OM och Fondbörsen, innebär att det bör finnas förutsättningar för ett fullständigt integrerat börshandelssystem i Norden.

BANKERNA

Allmän analys och övervakning

Riksbankens analys av bankerna har under 1997 breddats och utvecklats i betydande omfattning. Analysen av bankerna är uppdelad på tre områden: *marknadsanalys, riskanalys och krisberedskap*.

Marknadsanalysen är inriktad på den framtida intjäningsförmågan i banksektorn. Om bankernas intjäningsförmåga inte är tillfredsställande finns risk att deras finansiella styrka eroderas och att de ökar sitt risktagande. Detta skulle kunna resultera i allvarliga hot mot stabiliteten i det finansiella systemet. I den första finansmarknadsrapporten presenterades en övergripande genomgång av de svenska bankernas konkurrenssituation.

Riskanalysen är inriktad på bankernas finansiella risker. För banker, mer än för andra företag, gäller att balansräkningen, och då framför allt tillgångssidan, är av avgörande betydelse för överlevnadsförmågan. Av särskilt stor betydelse är de kreditexponeringar som bankerna ikläder sig genom dels utlåning, dels valutatransaktioner i form av s.k. Herstatt-risk.

Störningar i enskilda institut kan i sig hota betalningssystemets funktionssätt, men hoten mot systemet blir betydligt allvarligare om många institut drabbas samtidigt

eller om förtroendet för hela det finansiella systemet rubbas. Historiska erfarenheter visar att sådana hot i första hand uppstår i samband med betydande förändringar i den ekonomiska miljön, där de finansiella företagen verkar. En av de viktigaste beståndsdelarna i riskanalysen är således att kontinuerligt följa makroekonomiska indikatorer som visar på potentiella problem.

Riksbanken koncentrerar sig i första hand på att:

- i så god tid som möjligt uppmärksamma krister,
- i så hög grad som möjligt medverka till att kriser undviks och
- om de inträffar lindra deras negativa effekter.

Riksbankens krisberedskap innefattar detaljerade planer för hur Riksbanken ska agera i händelse av kriser i det finansiella systemet, och hur samarbetet med Finansdepartementet och Finansinspektionen ska organiseras. Marknads- och riskanalysen är basen i den information som Riksbanken behöver i händelse av en krissituation i det finansiella systemet.

Herstatt-risk

Herstatt-risk är risken att en aktör på valutamarknaden betalar ut den valuta som sålts, men inte erhåller leverans av den valuta som köpts.⁴ Att detta kan uppstå beror på att det finns ett tidsglapp mellan betalning och leverans av de olika leden i en valutaaffär. I mars 1996 publicerade G 10:s centralbanker en rapport, där man gav bank-

3. Elektroniska pengar och elektroniska betalningar, Gabriela Guibourg, Riksbanksstudier nr 1, november 1997.

4. Risken är uppkallad efter en tysk bankfirma, Bankhaus Herstatt, som gick i konkurs 1974 och som åsamkade sina motparter förluster i utvecklingen av valutaaffärer. Utvecklingen innebär den slutliga regleringen av ett skuld- eller fordringsförhållande, det vill säga den faktiska överföringen av pengar mellan två aktörer. På engelska heter detta settlement.

<p>sektorn en tvåårsperiod för att själva ta fram en lösning som reducerar Herstatt-riskerna. Rapporten slog fast betydelsen av att bankerna mäter dessa risker på ett korrekt sätt. Risken kan reduceras genom åtgärder på tre parallella plan: i de individuella bankerna, genom gemensamma branschlösningar och genom olika aktiviteter av centralbankerna. Åtgärder som reducerar riskerna är exempelvis att kvitta beloppen som ska avvecklas mot varandra (nettning) och att tidsglappet mellan betalning och leverans reduceras.</p> <p>Riksbanken har under hösten 1997 genomfört en undersökning av de fyra stora svenska bankerna. Undersökningen är en uppföljning av den undersökning som genomfördes under 1996. Övriga G 10-länder har gjort liknande undersökningar. Syftet är att centralbankerna ska bilda sig en uppfattning om hur banksektorn hanterar Herstatt-risken för att därigenom kunna avgöra om det krävs ytterligare insatser av myndigheter.</p> <p><i>Bankkoncernernas utveckling</i></p> <p>De fyra stora bankkoncernerna, S-E-Banken, Handelsbanken, Nordbanken och FöreningsSparbanken, svarar för en dominerande del av den svenska banksektorn. Exempelvis står de för ca 80 procent av den totala utlåningen till allmänheten från kreditinstitut. Det är dessa koncerner som i första hand är föremål för Riksbankens analys.</p> <p>Bankkoncernerna redovisade tillfredsställande lönsamhet under 1997, om än lägre än 1996. Flera faktorer pressade lönsamheten. Dessa faktorer väntas bestå även i fortsättningen och leda till att bankkoncernerna visar lägre vinster.</p> <p>De viktigaste faktorerna är:</p> <ul style="list-style-type: none">■ att räntemarginalerna minskar på grund	<p>av hårdare konkurrens och minskande marginaler på både in- och utlåning.</p> <ul style="list-style-type: none">■ att kreditförlusterna för närvarande ligger relativt lågt historiskt sett, rimligen under en långsiktigt hållbar nivå, och kan förväntas stiga när konjunkturen vänder nedåt och■ att fallande räntor inte gav samma resultatbidrag till bankernas värdepappersportföljer 1997 som 1995 och 1996. <p>Kapitaltäckningen och primärkapitalrelationen är tillfredsställande i bankerna. Kapitaltäckningsgraden ligger i samtliga institut runt 12 procent med undantag av Handelsbankens 10 procent. De fyra stora bankkoncernerna ligger med god marginal över det lagstadgade kapitaltäckningskravet på 8 procent.</p> <p>Utlåningen till allmänheten från bankerna har under 1997 ökat med ca 15 procent. I bostadsinstitutet är utlåningen i stort sett oförändrad, men omsättningen är fortsatt hög och priskonkurrensen hård på denna marknad.</p> <p>Inlåningen från svensk allmänhet har sedan årsskiftet 1996/97 minskat. Detta är en följd av minskad inlåning från företag och av att hushållen fortsatt att välja andra sparformer. Hushållen har skiftat från räntebärande banksparande till olika typer av fonder, framför allt aktiefonder och försäkrings-sparande. Under de tre första kvartalen 1997 hade nysparande i fonder fördubblats jämfört med samma tid 1996 och avsättningar till försäkrings-sparande hade ökat med 40 procent.</p> <p>De stora bankerna har alla varit inblandade i fusions- eller uppköpsaffärer under 1997:</p> <ul style="list-style-type: none">■ I december 1996 lade Handelsbanken ett bud på Stadshypotek. Affären accepterades av Stadshypoteks aktieägare, erforderliga myndighetstillstånd lämnades och	<p>Stadshypoteks verksamhet integrerades under 1997 i Handelsbanken.</p> <ul style="list-style-type: none">■ I februari 1997 presenterade styrelserna för Sparbanken Sverige och Föreningsbanken ett förslag till samgående mellan de två bankerna under namnet FöreningsSparbanken. I oktober gav regeringen klartecken till fusionen.■ I oktober 1997 lämnade Nordbanken ett förslag till samgående med den finska Meritabanken under det nya namnet MeritaNordbanken. Fusionen är den första gränsöverskridande sammanslagningen mellan två stora nordiska universalbanker.■ I oktober 1997 presenterade S-E-Bankens och Trygg-Hansas styrelser ett förslag till samgående mellan de två företagen. Samgåendet godkändes av såväl aktieägare som myndigheter och blir det första betydande samgåendet mellan en bank och ett försäkringsbolag i Sverige. <p>Tre nya aktörer har tillkommit på bankmarknaden under 1997. Dessa är HSB Bank AB, GE Capital Bank, en dotterbank till General Electric Company, samt en filial till Avco Trust PLC. Dessutom har Den Danske Bank genom att köpa Östgöta Enskilda Bank gjort en omfattande satsning på de svenska privat- och småföretagsmarknaderna, marknadssegment där den utländska konkurrensen hittills varit låg.</p> <p>De svenska bankernas konkurrenssituation och konkurrenskraft analyserades i den första finansmarknadsrapporten. Slut-satsen var att konkurrenstrycket i banksektorn ökat, i första hand genom att marknaden gradvis internationaliserats samt att traditionella bankprodukter som inlåning och utlåning möter större konkurrens från andra finansiella produkter. Bankerna förefaller dock vara väl rustade att möta denna ökade konkurrens.</p>

EMU-start utan Sverige

Riksbanken deltar i samarbetet mellan de europeiska centralbankerna i Europeiska monetära institutet, EMI. EMI:s uppgifter anges i EG-fördraget. De består främst i att förbereda verksamheten i Europeiska centralbanken, ECB, och Europeiska centralbankssystemet, ECBS, samt att främja samordningen mellan centralbankerna i EU-länderna. Centralbankerna inom EU är även, tillsammans med finansdepartementen, representerade i Monetära kommittén; en rådgivande kommitté till Ekofin-rådet och kommissionen. EU:s centralbankschefer deltar vid de informella Ekofin-mötena som äger rum två gånger om året.

EMU-PROCESSEN UNDER 1997

Vid Europeiska rådets möte i Amsterdam i juni kom stats- och regeringscheferna överens om den slutliga utformningen av stabilitets- och tillväxtpakten. Syftet med denna pakt är att garantera budgetdisciplin i de länder, som kommer att delta i den ekonomiska och monetära unionen. Europeiska rådet enades även om huvuddragen i det nya växelkurssamarbetet mellan länderna i valutaunionen och de som inte deltar från starten. Stats- och regeringscheferna lade fast den slutliga utformningen av det legala ramverket för den gemensamma valutan.

Vid det informella Ekofinmötet i Mondorf i september enades finansministrar och centralbankschefer om att bilaterala konverteringskurser, som ska gälla från den 1 januari 1999, ska annonseras redan varen 1998 i samband med att det klargörs vilka länder som ska delta i unionen från dess start. Detta för att minska osäkerheten på de finansiella marknaderna.

Den 17 november enades Ekofinrådet om att sedlar och mynt i den gemensamma valutan ska introduceras i januari 2002. Tidigare har denna tidpunkt enbart angivits som det datum då sedlar och mynt senast ska ha introducerats.

Vid Europeiska rådets möte i Luxemburg i december 1997 enades stats- och regeringscheferna om en resolution vad avser principerna och villkoren för en förstärkt ekonomisk samordning mellan de länder som deltar i valutaunionen samt mellan dessa och de EU-länder som inledningsvis står utanför. Ekofinrådet står i centrum för samordningen av den ekonomiska politiken, men ekonomi- och finansministrarna från euroländerna har möjlighet att mötas informellt. Samtliga EU-länders ministrar ska emellertid delta om det informella rådet avser att diskutera frågor av gemensamt intresse. Vidare berörde resolutionen hur valutapolitiken för euron ska genomföras, hur valutaunionen ska företräddas samt hur dialogen mellan Ministerrådet och ECB ska organiseras.

SVERIGES STÄLLNINGSTAGANDE

Hösten 1996 presenterade den svenska EMU-utredningen sitt betänkande. En sammanvägning av tre grupper av argument – samhällsekonomisk effektivitet, stabiliseringspolitiska respektive politiska konsekvenser – ledde utredningen till slutsatsen att Sverige bör delta i valutaunionen, men inte från starten.

Som skäl för en avvaktande hållning till valutaunionen framhöll utredningen, utöver den höga arbetslösheten, även den osäkra statsfinansiella situationen, behovet av debatt och sannolikt ett begränsat antal deltagarländer från start.

Riksbanken gjorde dock en annan bedömning. I det remissvar som banken lämnade i februari 1997 framhölls att de stabiliseringspolitiska kostnaderna av att delta i EMU överskattats i utredningen, samtidigt som de samhällsekonomiska respektive de allmänna politiska vinsterna underskattats. Den höga arbetslösheten är i sig inte ett argument för att inte delta från start. Det är främst reformer av arbetsmarknadens och

Gustaf Adlercreutz, Eva Julin och Fredrika Lindsjö arbetar med EU-frågor på internationella sekretariatet.

<p>lönebildningens funktionssätt som krävs för att komma tillrätta med arbetslöshetsproblemet. Riksbanken pekade även på de kostnader som ett utanförskap under en period lär innebära för den finansiella sektorn. Riksbankens slutsats var att Sverige bör delta i valutaunionen från start.</p> <p>Den 4 december 1997 beslutade riksdagen att Sverige inte ska delta i valutaunionen från starten den 1 januari 1999. Ett senare deltagande har emellertid inte uteslutits och förberedelser ska genomföras så att det blir möjligt för Sverige att med kort varsel kunna bli medlem i unionen.</p> <p>FÖRBEREDELSEARBETET INOM EMI Riksbankens verksamhet kommer till vissa delar att beröras av att ECBS upprättas oavsett riksdagens beslut att Sverige inte ska delta i valutaunionen från start. Riksbanken kommer t.ex. att anslutas till det gemensamma systemet för eurobetalningar över gränserna, Target, och att omfattas av harmoniserade regler för statistikredovisning och rapportering. I övrigt deltar Riksbanken i EMI:s förberedelsearbete på ett sådant sätt att en hög grad av handlingsfrihet kan upprätthållas.</p> <p>EMI har under 1997 förberett det rättsliga, organisatoriska och logistiska regelverk som är nödvändigt för att ECBS ska kunna fullgöra sina uppgifter. Det är emellertid ECB-rådet som fattar de formella besluten om regelverket. På flera områden har förberedelsearbetet nått fram till ett detaljerat regelverk och implementering av bestämmelserna i de nationella centralbankerna. På några områden har EMI:s råd presenterat olika utformningar av regelverket och överlåtit åt ECB-rådet att avgöra vilken utformning som ska tillämpas. Förberedelserna har skett med sikte på att den slutliga utformningen ska kunna implementeras i tid till starten av valutaunionen.</p>	<p><i>Penningpolitiskt styrsystem</i> EMI offentliggjorde under 1997 två rapporter om utformningen av det penningpolitiska styrsystemet inom ECBS. Båda rapporterna redovisar relativt detaljerat vilka instrument som EMI förberett för detta ändamål, hur motparts-kretsen kan avgränsas, hur anbuds-förfaranden är avsedda att genomföras, vilka tillgångar som kan godtas som säkerhet etc. Det planerade styrsystemet för ECBS innehåller flera likheter med det som Riksbanken tillämpar idag. En reporänta kommer att fastställas i en korridor av fasta, men justerbara, in- och utlåningsräntor. Huvudinstrumentet för att styra likviditeten är regelbundna kortfristiga repotransaktioner. Dessa kan sedan efter behov finjusteras med olika transaktioner för att styra dagslåneräntan till önskad nivå. Behovet av sådan finjustering beror bl. a. på om kassakrav kommer att tillämpas i ECBS. Detta är fortfarande en öppen fråga.</p> <p><i>Hantering av valuta-reserven och växelkurs-samarbete</i> EMI har under året också arbetat med regelverket för förvaltningen av valuta-reserver inom ECBS. Dels handlar det om formerna för att förvalta de reservtillgångar som de nationella centralbankerna ska överföra till ECB i samband med starten av valutaunionen, dels måste regler läggas fast för förvaltningen av kvarvarande reservtillgångar hos de nationella centralbankerna och för offentliga myndigheters valutatransaktioner.</p> <p>EMI har berett ett samarbetsavtal mellan centralbankerna inför upprättandet av den växelkursmekanism, ERM2, som ska avlösa samarbetet inom Europeiska monetära systemet, EMS, när etapp tre startar. Genom ERM2 upprättas centralkurser mellan euron och valutorna för de EU-länder</p>	<p>som står utanför euroområdet och som väljer att delta i ERM2. Deltagande i systemet är frivilligt, men länder med undantag förväntas delta.</p> <p><i>Betalningssystem</i> EMI har givit ut ytterligare en lägesrapport om utvecklingen av Target-systemet. Där preciseras hur betalningssystemet är tänkt att verka. EMI har också fortlöpande övervakat formerna för avveckling av transaktioner i privata ecu.</p> <p>Riksbankens anslutning till Target ger möjlighet att förmedla eurobetalningar via andra centralbanker inom EU. För det ändamålet kommer ett Rix-system för eurotransaktioner, det s.k. E-Rix, att etableras. Rix-systemet i kronor kommer dock att bestå så länge som Sverige står utanför valutaunionen och kronan inte fullt ut ersatts av euro som valutaenhet. ECB-rådet kommer sedermera att besluta om i vad mån centralbanker i länder utanför euroområdet ska utsättas för begränsningar i möjligheterna att få centralbankskredit i euro under loppet av en dag.</p> <p>All utlåning från centralbankerna ska ske mot säkerhet, vare sig utlåningen sker inom ramen för den penningpolitiska styrningen eller som krediter under loppet av en dag inom betalningssystemet. EMI har under 1997 i en rapport redovisat de förfaranden som avses komma till användning vid gränsöverskridande värdepapperstransaktioner i ECBS.</p> <p><i>Statistik</i> EMI har under året preliminärt tillkännagivit vilka institut som ska lämna uppgifter om sin finansiella verksamhet till ECB. Förteckningen kommer att kompletteras, i första hand med penningmarknadsfonder, som också kommer att omfattas av statistikrapporteringen.</p>

Sedlar och mynt

Efter presentationen av utformningen av de eurosedlar som ska införas den 1 januari 2002 har EMI arbetat vidare med formgivningen och redovisat detaljerade provtryck under året. De mynt i euro och cent som samtidigt ska införas utformas i samarbete mellan berörda myndigheter i EU-länderna. Vid Europeiska rådets möte i Amsterdam enades medlemsländerna om formgivningen av den gemensamma myntsidan.

Legal konvergens

EMI har även granskat den legala konvergens, dvs. den anpassning av nationell lagstiftning som föreskrivs för att göra denna förenlig med fördraget. Denna anpassning avser framför allt kravet på att centralbankerna ska få ökad självständighet och åläggas ett entydigt mål om att upprätthålla prisstabilitet. En lägesrapport om denna legala anpassning offentliggjordes av EMI i oktober. EMI har konsulterats av nationella myndigheter beträffande förslag till lagstiftning inom EMI:s behörighetsområde. Så har t. ex. Finansdepartementet i Sverige inhämtat EMI:s synpunkter på lagrådsremissen om Riksbankens ställning inför riksdagens behandling och beslut.

SAMORDNING AV EUROFÖRBEREDELSE

Starten av valutaunionen förutsätter förberedelser även inom den privata sektorn, inte minst inom de finansiella institutionerna. Detta arbete följs i allt väsentligt av de nationella centralbankerna, men EMI har samordnat vissa övervakningsinsatser och dessutom haft egna kontakter med företrädare för den finansiella sektorn.

Regeringskansliets eurokoordinering

Finansdepartementet samordnar de praktiska förberedelserna för ett eventuellt infö-

rande av euron i Sverige. I augusti 1996 tillstod en eurokoordineringsfunktion under Finansdepartementets ledning. Arbetet med att se över vilka förberedelser som pågår i samhället och med att inventera behovet av olika åtgärder inför en eventuell omställning till euron har bedrivits inom fem arbetsgrupper inom områdena näringslivsfrågor, medborgarfrågor, lagstiftning, finansiella sektorns omställning och den offentliga sektorns anpassning. Riksbanken har lämnat bidrag till arbetet i fråga om förberedelserna inom den finansiella sektorn. Två rapporter har presenterats. Båda behandlade situationen såväl vid ett svenskt deltagande som vid ett utanförskap.

I december 1997 fattade regeringen beslut om att tillsätta en referensgrupp för de svenska euroförberedelserna. Gruppens uppgift är att övervaka den svenska anpassningen till euron när Sverige står utanför valutaunionen, att övervaka utarbetandet av en svensk övergångsplan inför ett eventuellt senare svenskt inträde samt att utveckla dialogen med de grupper av intressenter som påverkas av införandet av euron. Denna grupp ska ledas av finansministern. Övriga representanter är bl. a. riksbankschefen, konsumentministern, arbetsmarknadsministern och närings- och handelsministern samt företrädare för näringslivet och arbetsmarknadens parter. Eurokoordineringsfunktionen ska biträda referensgruppen.

Samråd och information med den finansiella sektorn, SIFS

Under 1997 har Riksbankens samarbete med den finansiella sektorn i övergångsfrågor fortsatt. Riksbankens arbete har främst skett inom gruppen för Samråd och Information med den Finansiella Sektorn, SIFS. SIFS består av en styrgrupp och fem undergrupper.

I styrgruppen deltar representanter från den finansiella sektorn: Försäkringsförbundet, Postgirot Bank, VPC, Stockholms Fondbörs, Svenska Bankföreningen, Finansbolagens förening, Fondhandlareföreningen, Fondbolagens Förening och Bankgirot. Även Finansdepartementet, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen deltar i arbetet. För fem huvudområden finns i dag fungerande arbetsgrupper: penning- och valutapolitik, statistik, sedlar och mynt, betalningssystem samt juridik.

Samarbetet med den finansiella sektorn i övergångsfrågor har bl. a. resulterat i tre rapporter om euron: en lägesrapport om euron i den svenska finansiella sektorn (februari 1997), en rapport om betalningssystemet (oktober 1997) och en sammanställning av gemensamma ståndpunkter i lägesrapporten (oktober 1997).

När lägesrapporten om euron i den svenska finansiella sektorn presenterades var det fortfarande ovisst om Sverige skulle delta i valutaunionen eller ej. Rapporten utgick ifrån att ett deltagande från start 1999 inte var uteslutet, varför den koncentrerades på vilka förberedelser som behövdes för att den finansiella sektorn skulle kunna klara av att delta från start. Riksdagens ställningstagande har emellertid inneburit att analysarbete inletts om vad som kommer att hända i den svenska finansiella sektorn vid ett utanförskap.

Samarbete med regeringskansliet

Representanter från Riksbanken har under 1997 deltagit i flera grupper som arbetar med EU- och EMU-frågor: Finansdepartementets arbetsgrupp för EU- och EMU-frågor, eurokoordineringsgruppen, referensgruppen för EU:s ekonomiskpolitiska samarbete och olika typer av beredningsmöten inför bl. a. Monetära kommittén.

Åtta fullmäktige- ledamöter

Riksbanksfullmäktige.

Från vänster, främre raden: Urban Bäckström, Johan Gernandt, Bengt K.Å. Johansson, Ingegerd Troedsson och Bengt Westerberg. Bakre raden: Birgitta Johansson, Kjell-Olof Feldt och Berit Löfstedt.

Sveriges riksbank är landets centralbank och en myndighet direkt underställd riksdagen. Riksbankens högsta beslutande organ kallas riksbanksfullmäktige och består av åtta fullmäktige.

Sju fullmäktige väljs av riksdagen men dessa behöver inte vara riksdagsledamöter. Riksdagens val av fullmäktige avser riksdagens valperiod. De sju fullmäktige väljer för en tid av fem år den åttonde ledamoten som samtidigt ska vara riksbankschef. De sju riksdagsvalda fullmäktige väljer inom sig ordförande och en eller flera vice ordförande. Dessutom väljer fullmäktige utom sig högst två vice riksbankschefer för en tid av fem år. Dessa ska vara suppleanter för riksbankschefen i fullmäktige.

SÄTE I STOCKHOLM
Fullmäktige har sitt säte vid Riksbankens

huvudkontor i Stockholm. Fullmäktige ska sammanträda minst en gång varannan vecka och är beslutsför när minst sex ledamöter är närvarande.

I riksbankslagen finns angivet vilka frågor som avgörs av fullmäktige. Övriga ärenden avgörs av riksbankschefen.

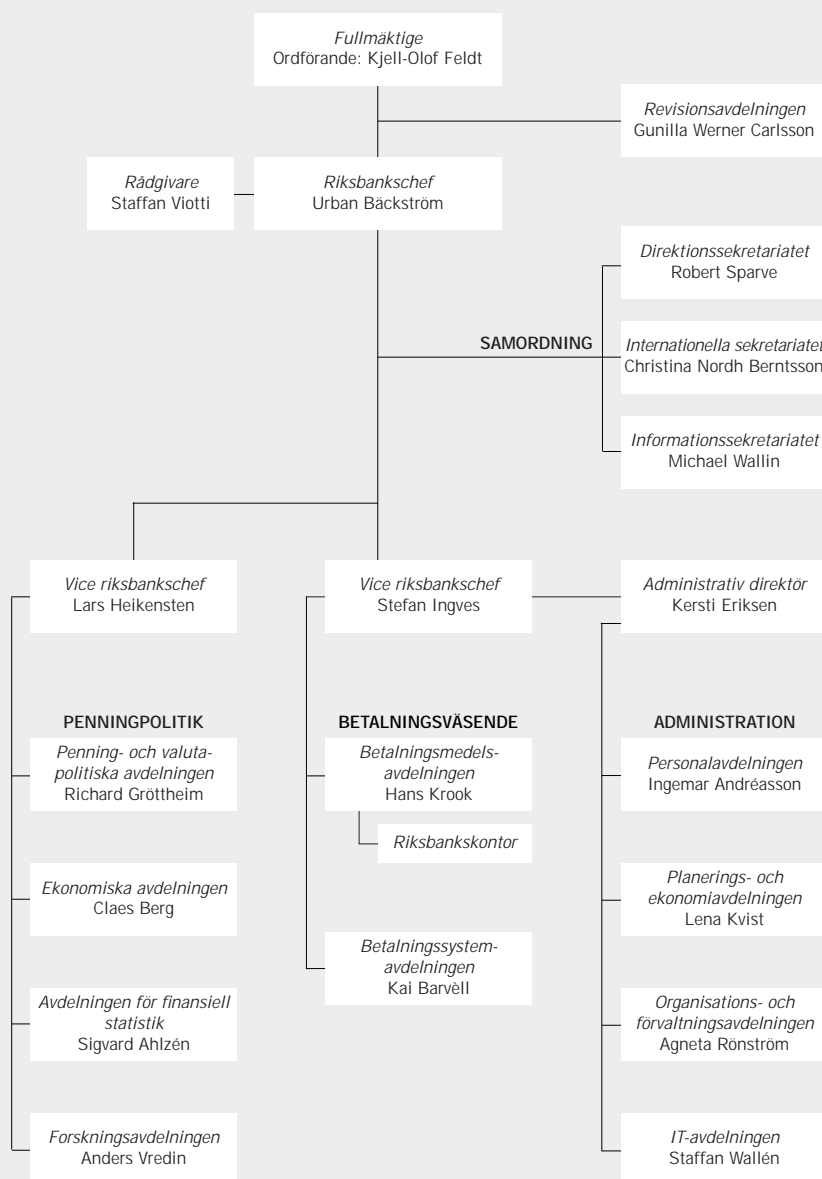
LEDAMÖTER

Ordinarie ledamöter är Kjell-Olof Feldt, ordförande, Bengt Westerberg, vice ordförande, Urban Bäckström, riksbankschef, Birgitta Johansson, Johan Gernandt, Bengt K.Å. Johansson, Berit Löfstedt och Ingegerd Troedsson.

Suppleanter är Inge Carlsson, Sinikka Bohlin, Stephan Tolstoy, Lars Hedfors, Carin Lundberg, Peter Egardt, Agne Hansson samt vice riksbankscheferna Stefan Ingves och Lars Heikensten.

Ny intern ledningsstruktur

RIKSBANKENS ORGANISATION

Den 1 juli 1997 infördes en ny intern ledningsstruktur i Riksbanken och den tidigare direktionen avvecklades. Strukturen bygger på förutsättningen att flertalet beslut fattas i linjeorganisationen med en långt driven delegering. Som komplement finns vissa gemensamma fora för diskussion och beslut.

I riksbankschefens beslutsgrupp fattar riksbankschefen beslut om förslag till fullmäktige, reporänta, vissa policybeslut, riktlinjer för verksamhetsplan, större investeringar m. m. I Riksbankens ledningsgrupp diskuterar riksbankschefen, de två vice riksbankscheferna och den administrativa direktören samt avdelningscheferna gemensamma frågor. Därutöver finns ämnesriktade besluts- och beredningsgrupper samt ledningsforum för gemensam diskussion och information till bankens samtliga chefer.

TRE NYA AVDELNINGSCHEFER

Under 1997 har tre av huvudkontorets avdelningar fått nya chefer. Till chef för revisionsavdelningen har fullmäktige förordnat Gunilla Werner Carlsson (fr. o. m. den 15 september 1997) och till chef för organisations- och förvaltningsavdelningen Agneta Rönström (fr. o. m. den 1 september 1997). Direktionen har förordnat Christina Nordh Berntsson till chef för internationella sekretariatet (fr. o. m. den 1 februari 1997).

Vid utgången av 1997 var 744 personer anställda på Riksbanken. Motsvarande antal vid 1996 års utgång var 782 personer. Av de anställda per den 31 december 1997 var 57 procent kvinnor och 43 procent män.

Riksbankskontoret i Gävle lades ned den 1 februari 1997. Detta var den sista i raden av nedläggningar av riksbankskontor som fullmäktige beslutade om 1993. Kontorsnätet består för närvarande, inklusive kontoret i Stockholm, av elva riksbankskontor.

Året som gick

Riksbanken kommer att fortsätta utvärdera effekterna av de räntesänkningar som genomförts under 1996. Vi kommer också, som vi många gånger har framhållit under det senaste året, att noga följa hur den ekonomiska aktiviteten, inflationsförväntningarna och växelkursen utvecklas framöver. *Vice riksbankschef Lars Heikensten vid Veckans Affärens och Stockholms Handelskammars konferens den 29 januari.*

Det bästa bidrag penningpolitiken kan ge till en bättre fungerande ekonomi med ökad sysselsättning och tillväxt är att vidmakthålla en låg och stabil inflation. Det mesta talar för att det inte går att med traditionell efterfrågepolitik påtagligt sänka arbetslösheten. *Riksbankschef Urban Bäckström vid Nationalekonomiska Föreningen den 6 mars.*

Reporäntan sänktes senast i december förra året. Sedan dess har vi ofta sagt att penningpolitiken är väl avvägd. Detta gäller fortfarande. Riksbanken ser för närvarande inget behov av att ändra reporäntan. *Urban Bäckström i riksdagens finansutskott den 15 maj.*

I praktiken begränsas utrymmet för en aktiv stabiliseringspolitik av den osäkerhet som finns om den framtida inflationsutvecklingen. En annan viktig komplikation har att göra med hur trovärdig politiken är. Med en ökad trovärdighet för penningpolitiken blir utrymmet större både för att snabbt lägga om politiken i en mer expansiv riktning i situationer där efterfrågan viker och för att skjuta på räntehöjningar. Det är bl. a. i detta ljus man bör se åtgärder som stärker en centralbanks oberoende. *Lars Heikensten vid Penningpolitiskt forum den 26 maj.*

Åtgärder måste vidtas för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Väsentligt för en fortsatt gynnsam ekonomisk utveckling är också att ansträngningarna att

minska statens skuldsättning fortsätter. På så vis förbättras förutsättningarna för penningpolitiken under de närmaste åren och skapas en större handlingsfrihet i den ekonomiska politiken på längre sikt. *Lars Heikensten vid Ekonomiskt seminarium på Centerstämman den 15 juni.*

Riksbankens bedömning är att penningpolitiken för närvarande är väl avvägd. En penningpolitik styrd av ett prisstabilitetsmål innebär att det främst är den inhemska utvecklingen och bedömningen av den framtida inflationen i Sverige som bestämmer behovet av ränteförändring. Vi påverkas således inte direkt av om räntan höjs eller sänks i andra länder. Detta visade sig tidigare, när andra länder sänkte räntan och Riksbanken låg kvar på en högre nivå, och det visar sig nu när Finland höjt sin styrränta, medan vi håller räntan oförändrad. *Urban Bäckström vid Stora Räntedagen den 30 september.*

Mot bakgrund av den stigande konjunkturen ligger svårigheten i att bedöma inflationsutvecklingen för närvarande främst i en osäkerhet om hur ekonomins utbudssida – och då speciellt lönebildningen – kommer att utvecklas. Hur den svenska ekonomin reagerar på en bred konjunkturuppgång är svårt att avgöra. Inte minst därför är det viktigt att följa ny inkommande information. *Lars Heikensten vid Stora spar- och placeringsdagen den 15 oktober.*

Frågan för sparare och investerare i marknaden är inte om – utan när – Riksbanken kommer att höja styrräntan. En förväntad uppgång i reporäntan går även att utläsa ur strukturen på marknadsräntorna. Den sammantagna uppfattningen hos de finansiella aktörerna tycks vara att en höjning av reporäntan är trolig någon gång under den kommande vintern. *Urban Bäckström vid Stora Aktievällen i Stockholm den 19 november.*

Inflationsrapport nr 4 1997 presenterades den 9 december. På presskonferensen deltog från Riksbanken Lars Heikensten, Claes Berg och Hans Lindblad.

PENNING- OCH VALUTAPOLITISKA AVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: RICHARD GRÖTTHEIM

BITRÄDANDE AVDELNINGSCHEF:

CHRISTINA LINDENIUS

AVDELNINGEN BESTÅR AV FYRA ENHETER:

ANALYSENHET, HANDLARENHET,

INVESTERINGSENHET OCH SEKRETARIAT

ANTAL ANSTÄLLDA: 32

Viktig informationslänk

Joakim Friis är valutahandlare på penning- och valutapolitiska avdelningen.

Medarbetarna på penning- och valutapolitiska avdelningen står i daglig kontakt med aktörer på de finansiella marknaderna. Genom kontakter med aktörerna på den svenska penning- och obligationsmarknaden får avdelningens räntehandlare kunskap om vilka faktorer och händelser som påverkar ränteutvecklingen i Sverige. Valutahandlarna står löpande i kontakt med svenska och utländska aktörer för att få information om valutakursutvecklingen. Genom de transaktioner som dagligen görs i förvaltningen av valutaservan för avdelningens investerare viktig kunskap om räntemarknaderna i Europa, USA och Asien. Den information som avdelningen på detta sätt inhämtar och analyserar är ett viktigt underlag för de penningpolitiska besluten. Marknadsaktörerna kan också genom avdelningens medarbetare få information om Riksbanken och penningpolitiken.

LIKVIDITETSUNDERSKOTT

Under flera år fanns det ett strukturellt likviditetsöverskott i det svenska bankssystemet som Riksbanken drog in genom s. k. omvända repor. Under 1997, i takt med att Riksbankens terminsposition i utländsk valuta avvecklades, övergick detta likviditetsöverskott till ett underskott. Riksbanken tillför därför nu i stället likviditet genom de repor som annonseras varje tisdag. Dessa repotransaktioner utförs av penning- och valutapolitiska avdelningen.

RIKSGÄLDENS OMBUD

I sin funktion som Riksgäldens valutaombud, beslöt Riksbanken att varje marknadsdag under 1997 direkt i marknaden köpa den valuta på totalt motsvarande 20 miljarder kronor, som behövdes för räntebetalningarna på statens utlandsskuld. Under 1998 kommer detta förfarande att fortsätta och valuta på totalt motsvarande 45 miljarder

der kronor kommer att köpas i marknaden för att täcka Riksgäldens amorteringar och räntebetalningar i utländsk valuta.

INTENSIVT EMU-ARBETE

Arbetet inom EMI med att utarbeta ett räntestyrningssystem och ett system för decentraliserad valutaservanförvaltning i den monetära unionen var under 1997 inne i ett intensivt skede. Under hösten tillsatte Riksbanken projektorganisationer för att utreda vilka förändringar som krävs i det svenska räntestyrningssystemet och valutaservanförvaltningen för att delta i EMU och parallellt med detta också vilka förändringar som kan vara påkallade vid ett utanförskap.

Under 1998 ska ECB:s räntestyrningssystem, liksom systemet för valutaservanförvaltning, implementeras av de centralbanker som ska ingå i den monetära unionen. Utgångspunkten för Riksbanken är att aktivt delta i det implementeringsarbete, som bedrivs inom ramen för EMI, trots att Sverige inte kommer att delta från start. Därigenom får avdelningen och Riksbanken större kunskap om de system som byggs upp i ECB och är bättre förberedda för ett eventuellt svenskt deltagande framöver.

FÖRÄNDRINGAR PÅ FINANSMARKNADERNA

De närmaste åren kommer stora förändringar att ske på de finansiella marknaderna. Genomförandet av den monetära unionen är den i särklass viktigaste faktorn. Andra faktorer är den snabba tekniska utvecklingen och den fortsatta internationaliseringen. Detta kommer att ställa allt större krav på avdelningen att göra kvalificerade analyser av de finansiella marknaderna, för att Riksbanken ska kunna tolka utvecklingen och kunna förutse vilka reaktioner på den förda penningpolitiken, som kan uppkomma.

Rekommendationer för penningpolitiken

EKONOMISKA AVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: CLAES BERG

BITRÄDANDE AVDELNINGSCHEF:

HANS LINDBERG

AVDELNINGEN BESTÅR AV FYRA ENHETER:

KONJUNKTURANALYS, MONETÄR ANALYS,

PRISANALYS OCH EU:S EKONOMISKA OCH

MONETÄRA SAMARBETE

ANTAL ANSTÄLLDA: 35

Ekonomiska avdelningens viktigaste uppgift är att bidra med penningpolitiskt beslutsunderlag, så att Riksbankens mål för penningpolitiken infrias, dvs. att inflationen begränsas till 2 procent per år med ett toleransintervall på ± 1 procentenhet. Eftersom penningpolitiken påverkar inflationen med en tidsfördröjning på ett till två år styrs politiken av prognoser över inflationens utveckling. Som regel baseras prognoserna på ett antagande om oförändrad reporänta. Resulterar prognosen i en bedömning att inflationen förväntas överstiga (understiga) inflationsmålet i tidsperspektivet ett till två år bör reporäntan höjas (sänkas).

Enligt ekonomisk teori och praktiska erfarenheter påverkas inflationen i detta tidsperspektiv av fyra faktorer: den internationella inflationen, det inhemska efterfråge- och utbudsläget, kostnadschocker (som förändringar i oljepris och indirekta skatter) samt inflationsförväntningarna. En fortlöpande analys av dessa fyra faktorer är därför en central del i avdelningens arbete.

INFLATIONSRAPPORTEN FÖRENKLAS

Huvuddelen av avdelningens arbete publiceras i inflationsrapporterna. Ambitionen med dessa är att presentera en genomarbetad analys på ett enkelt och pedagogiskt sätt för att göra penningpolitiken tydlig och stimulera till debatt. Inflationsrapporten skrivs inte bara för aktörer på de finansiella marknaderna, som i sitt arbete följer penningpolitiken, utan också för den intresserade allmänheten. I den inflationsrapport som publicerades i december 1997 genomfördes flera förändringar som syftade till att göra rapporterna mer pedagogiska. En av dessa var att inflationsprognosen för de närmaste två åren presenterades som en bana över tiden tillsammans med ett osäkerhetsintervall.

INTERNATIONELLT ARBETE

Avdelningen företräder Riksbanken i flera av EU:s och EMI:s kommittéer och lägger därför ned betydande arbete på att förbereda svenska positioner i det europeiska samarbetet. Sveriges beslut att inte delta i EMU från dess start i januari 1999 påverkar visserligen detta arbete, men det europeiska samarbetet är likvärdigt av central betydelse. Även som ett icke deltagande land kommer Sverige att påverkas av utformningen av detta monetära samarbete. Det är också angeläget att upprätthålla en god beredskap för en framtida situation då Sverige kan komma att delta i samarbetet.

KONSEKVENSANALYSER

Utöver det direkta samarbetet är analysen av olika konsekvenser för den svenska ekonomin av utvecklingen inom det blivande euroområdet viktig. Konjunkturförloppet i euroområdet liksom övergångseffekter i samband med den monetära unionens start är två centrala aspekter i den internationella utvecklingen. Under 1997 analyserades också tänkbara konsekvenser för svensk ekonomi av den finansiella turbulensen i Asien.

ANALYSEN UTVECKLAS

Ett kontinuerligt utvecklingsarbete bedrivs för att förbättra prognosmetoderna och kunskapen om penningpolitikens effekter. Till stöd i detta arbete har avdelningen utvecklat flera större och mindre modeller. En makroekonomisk simuleringsmodell, RIXMOD, togs i bruk under 1997 medan en internationell modell, NIGEM, användes för att analysera effekterna av turbulensen i Asien.

Ett fortsatt utvecklingsarbete bedrivs med båda dessa modeller liksom med mindre modeller för analys av hur räntor och växelkurs påverkar inflation och tillväxt.

Hans Lindblad på ekonomiska avdelningen samordnar arbetet med Riksbankens inflationsrapport.

AVDELNINGEN FÖR FINANSIELL STATISTIK

AVDELNINGSCHEF: SIGVARD AHLZÉN

BITRÄDANDE AVDELNINGSCHEFER:

GUNNAR BLOMBERG OCH

BJÖRN HASSELGREN

AVDELNINGEN BESTÅR AV FEM ENHETER:

BYTESBALANSSTATISTIK, KAPITALBALANSSTATISTIK,

METOD OCH PUBLICERING,

FINANSIELLA MARKNADER OCH KREDITINSTITUT

ANTAL ANSTÄLLDA: 44

Statistiken anpassas internationellt

Mirja Rudnik, Annelie Bernström och Jan-Olof Elldin arbetar med kreditmarknadsstatistik på avdelningen för finansiell statistik.

Avdelningen för finansiell statistik framställer, presenterar och förklarar statistik över betalningsbalansen och finansmarknaden. Statistiken utgör ett underlag för Riksbankens penning- och valutapolitiska beslut samt i övervakningen av det finansiella systemets stabilitet.

METOD OCH PUBLICERING

Under början av året skedde vissa förändringar på avdelningen. De resurser, tre tjänster, som disponerats för finansiell analys med utgångspunkt från betalningsbalansstatistiken överfördes till analysenheten på penning- och valutapolitiska avdelningen för att uppnå effektivitets- och samordningsfördelar. Avdelningens enhet för betalningsbalanspublicering och -analys lades ner. Istället skapades en ny enhet, metod och publicering, som med resurser från de olika betalningsbalansenheterna formades för att under en period bl. a. driva omställningsarbetet på betalningsbalansområdet. Även andra åtgärder vidtogs för att fokusera på det omfattande internationella harmoniseringsarbetet.

I det fortsatta arbetet med att anpassa statistiken till internationella överenskommelser deltar avdelningen aktivt i arbetsgrupper knutna dels till EU:s statistikorgan Eurostat, dels till EMI och förberedelserna för den Ekonomiska och monetära unionen, EMU.

NY STATISTIK

På betalningsbalansområdet avslutades den första etappen i och med statistikomläggningen i oktober. Publicering av statistik enligt de nya definitionerna kunde ske i januari 1998. Arbetet fortsätter i en andra etapp som ska vara klar vid kommande årsskifte. På finansmarknadsområdet införs från januari 1998 en ny EMU-anpassad rapportering för de monetära finansiella

instituten, MFI. Även här fortsätter dock utvecklingsarbetet under 1998.

Förberedelserna på statistikområdet inom EMI har successivt breddats och avdelningen har bl. a. involverats i områden som finansräkenskaper och allmänekonomisk statistik. Förberedelser pågår också på dataområdet för att en löpande statistikrapportering ska kunna starta i mitten av 1998.

Även den bankstatistik som rapporteras till BIS har varit föremål för översyn och förändringar och kommer att införas i etapper under 1998. Förberedelser har också gjorts för två stora internationella undersökningar som genomförs under våren 1998. Det är dels en derivatundersökning i BIS regi, dels en värdepappersundersökning med Internationella valutafonden, IMF, som ansvarig.

Statistikverksamheten är hela tiden föremål för effektivitetsinsatser. Inrapportering till Riksbanken av grunddata från de finansiella företagen är i huvudsak ADB-baserad. För de icke-finansiella företagen har ADB-rutiner nu utvecklats och ett omfattande arbete har inletts för att informera och införliva företagen i det nya rapporteringssystemet.

STATISTIK NU PÅ INTERNET

Utformningen av avdelningens statistikrapporter är under översyn samtidigt som en effektivare spridning via Internet genomförs. Betalningsbalansrapporterna ändrades genomgripande vid publiceringen i januari 1998. Rapporter och tidsserier finns nu också på Internet och kan hämtas hem till den egna databasen. För finansmarknadsstatistiken förbereds nu motsvarande insatser. Under första halvåret ersätts de nuvarande rapporterna av en sammanhållen publikation. Spridning av statistiken på Internet planeras också starta under våren.

Långsiktig analys och forskning nödvändig

FORSKNINGSAVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: ANDERS VREDIN

ANTAL ANSTÄLLDA: 5

Förutsättningarna för Riksbanken att fylla sina två uppgifter – prisstabilitet och finansiell stabilitet – ändras ständigt till följd av utvecklingen i omvärlden. Inom flera av Riksbankens avdelningar analyseras löpande utvecklingen på de finansiella marknaderna och den makroekonomiska utvecklingen i stort. Parallellt bedrivs ett mer långsiktigt inriktat forskningsarbete, som syftar till att Riksbanken ska ha tillräckligt goda kunskaper om metodutvecklingen inom penningpolitikens område. En del av denna forskning bedrivs sedan början av 1997 vid en nyinrättad forskningsavdelning.

NY AVDELNING

Forskningsavdelningen har startat sin verksamhet gradvis under året. Chefen för avdelningen och ytterligare två forskare har nyrekryterats till banken. Två ekonomer vid banken har varit lediga från sina ordinarie tjänster för att arbeta vid forskningsavdelningen med projekt, som de själva formulerat. Avdelningen har också gästats av svenska och utländska forskare.

FORSKNINGSPROJEKT

Avdelningens huvuduppgift är att bedriva god forskning inom områden som är relevanta för Riksbanken. Ett projekt som startade under 1997 syftar till att formulera en ekonomisk-statistisk modell; en s. k. vektorautoregressiv modell, som ska kunna användas för att på ett konsistent sätt belysa flera empiriska frågor som är viktiga för penningpolitiken. Frågor som: Hur väl låter sig inflationen prognosticeras? Hur snabbt påverkar penningpolitiken inflationen? Kan man identifiera en "jämviktsväxelkurs" som på ett meningsfullt sätt kan utnyttjas i inflations- och växelkursprognoser? Andra projekt handlar om de makroekonomiska konsekvenserna av inflationsmålpolitik, modeller för kreditutvärdering

av bankers lån till hushåll och sambandet mellan inflation och graden av konkurrens i ekonomin.

STÖD TILL ANDRA AVDELNINGAR

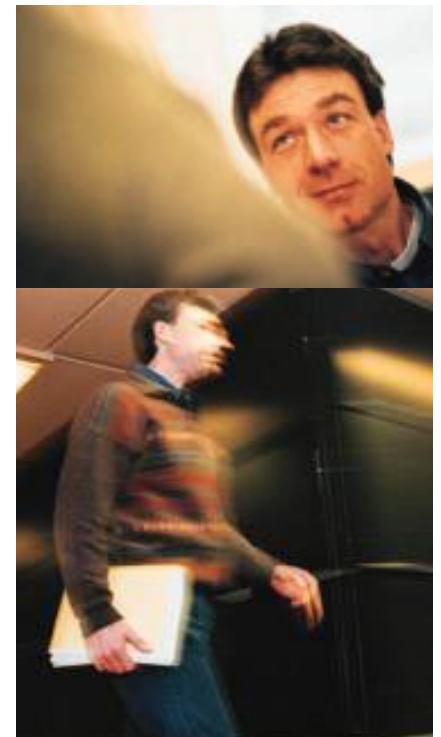
En annan uppgift för forskningsavdelningen är att stödja andra avdelningar i deras arbete. Detta sker inom gemensamma forskningsprojekt, men tar sig även många andra uttryck. Avdelningens forskare deltar i bankens "policygrupper", där man diskuterar Riksbankens politik. Forskarna läser, kommenterar och diskuterar rapporter som författats på andra avdelningar och utför kortare uppdrag från riksbanksledningen.

KONTAKTER MED

DEN AKADEMISKA VÄRLDEN

Forskningsavdelningen deltar i planeringen av seminarieverksamheten på Riksbanken. Detta är också ett sätt för forskarna att fullgöra sin tredje uppgift på Riksbanken; att upprätthålla goda kontakter med den akademiska världen. Detta är viktigt, både för att avdelningens egen forskning ska kunna bedrivas på ett framgångsrikt sätt, och för att hålla den allmänna utbildningsnivån på Riksbanken uppe. Avdelningens forskare deltar också i internationella forskarkonferenser, i grundutbildningen vid universitet och högskolor; de fungerar som handledare åt forskarstuderande och assisterar internationella vetenskapliga tidskrifter i deras granskningsverksamhet.

Forskningsavdelningen kommer att befinna sig i ett uppbyggnadsskede under ett par år. Nya forskningsprojekt initieras löpande samtidigt som ett målmedvetet arbete bedrivs inriktat på att fördjupa kontakterna såväl med andra avdelningar på Riksbanken som med forskare på andra institutioner, inom och utom Sverige – inte minst forskare vid andra centralbanker.

Tor Jacobson på forskningsavdelningen är engagerad i arbetet att ta fram en monetär modell för räntor och inflation.

BETALNINGSSYSTEMAVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: KAI BARVÉLL

BITRÄDANDE AVDELNINGSCHEF:

MARGARETA KETTIS

AVDELNINGEN BESTÅR AV FYRA ENHETER:

FINANSIELLA SYSTEM, RIX-SYSTEMET, BACK OFFICE
OCH BETALNINGAR SAMT ANALYS OCH KONTROLL

ANTAL ANSTÄLLDA: 44

Stabilt och effektivt betalningssystem

Gabriela Guibourg på betalningssystemavdelningen är kvinnan bakom rapporten "Elektroniska pengar och elektroniska betalningar" som kom ut i november 1997.

Rix-enheten utvecklar, underhåller och driver Riksbankens system för avveckling av clearing och interbankbetalningar. Under 1997 har Rix-systemets anslutning till Target utvecklats så långt att sammankopplingen med de andra centralbankssystemen i EU är färdig. Arbetet med att utveckla en separat euroreskontra till Rix-systemet, E-Rix, har påbörjats. Nya clearingregler har också utarbetats för Rix-systemet enligt de krav som en europeisk harmonisering ställer.

En ny teknik för inrapportering av betalningar, som gör det möjligt för deltagare att automatiskt integrera sina system med Rix, har installerats i systemet. I slutet av 1997 sände ca hälften av deltagarna i Rix betalningar via s.k. meddelandehantering. Från halvårsskiftet 1998 kommer samtliga att ha denna anslutning. Dessutom har ett kösystem utvecklats till Rix som innebär att en betalning omedelbart avvecklas alternativt läggs i kö för senare avveckling.

Under året har även Rix-systemets säkerhet mot tekniska störningar väsentligt förbättrats genom att ett fullständigt back-upsystem, lokaliserat utanför Riksbankshuset, tagits i produktion.

NYTT FRONTOFFICESYSTEM

Enheten för backoffice och betalningar administrerar Riksbankens penning- och valutapolitiska transaktioner och hanterar de säkerheter som bankerna måste lämna för att erhålla kredit i Rix-systemet. Under året har ett nytt frontofficesystem och ett system för hantering av Riksbankens derivattransaktioner införts. De nya formerna för hantering av säkerheter för kredit i Rix har inneburit att Riksbanken numera accepterar säkerheter i utländska värdepapper och att enheten utarbetat metoder för att marknadsvärdera säkerheter.

Under 1998 kommer förberedelserna

inför EMU att kulminera; euro ska kunna hanteras i systemet och de valutor som övergår till euro ska kunna konverteras.

Analys- och kontrollenheten kontrollerar Riksbankens risker och lönsamhet, främst vid förvaltningen av valutareserven. Enheten kontrollerar också löpande den interna bokföringen och Riksbankens externa kon-ton. Under 1997 har enheten förbättrat systemstödet med ett nytt frontofficesystem, som förbättrat uppföljningen och mätningen av marknadsriskerna i valutareservförvaltningen.

En enhetlig redovisningsstandard, som ska vara tillämplig i alla EU-länder har tagits fram. Under 1998 ska Riksbanken anpassa sin redovisning till ECB:s rapporteringskrav och göra det möjligt att hantera euron i de interna systemen.

NY RAPPORTSERIE

Enheten för betalningssystemfrågor och enheten för institut- och strukturfrågor har under 1997 slagits samman till enheten för finansiella system. I november presenterade enheten det första numret av finansmarknadsrapporten. I denna rapport kommer Riksbanken att en gång i halvåret redogöra för sin syn på utvecklingen i det finansiella systemet.

Under hösten 1997 har inom ramen för G 10:s arbete med s.k. Herstatt-risker en undersökning av de fyra stora svenska bankerna genomförts. Syftet är att centralbankerna ska bilda sig en uppfattning om hur banksektorn hanterar Herstatt-riskerna för att därigenom kunna avgöra om det krävs ytterligare insatser av myndigheterna.

Enheten deltar i flera EMI-arbetsgrupper och arbetar även med Riksbankens samordning av den finansiella sektorns förberedelser för en övergång till euro, det s.k. Samråd och Information med den Finansiella Sektorn.

Kontant- hanteringen utreds

Betalningsmedelsavdelningen hanterar försörjningen av sedlar och mynt i Sverige. Riksbankens kontor och depåer förser banker och post med sedlar och mynt till en av Riksbanken fastställd servicenivå. Huvudparten av betalningsmedelsavdelningens verksamhet är intäktsfinansierad.

ÖVERSYN AV

KONTANTHANTERINGEN

Betalningsmedelsavdelningen har under 1997 gjort en översyn av kontanthanteringen. En avrapportering med principförslag lämnas i början av 1998. Utredningens syfte är att med bred personalmedverkan dels utforma en målbild för kontanthanteringsystemet i Sverige år 2002, dels att ta fram underlag och förslag till den framtida fördelningen av ansvar, uppgifter och kostnader mellan Riksbanken och övriga aktörer i kontanthanteringsystemet. En av utgångspunkterna har varit att skapa framförhållning för framtida förändringar och att ge tid för en successiv anpassning till nya krav.

Utredningen ska också klarlägga vad Riksbankens ansvar för att "främja ett säkert och effektivt betalningsväsende" betyder för kontanthanteringen. Frågan är hur Riksbanken som centralbank formulerar och tar sitt ansvar för kontanthanteringsystemet. Exempel på centrala frågeställningar är vad Riksbanken själv aktivt måste göra i systemet och vilka uppgifter som ur samhällsekonomisk synpunkt kan skötas av andra aktörer med Riksbanken som tillsynsmyndighet.

I detta sammanhang har avdelningen studerat hur andra centralbanker ur olika aspekter definierat och löst sina uppdrag. Utredningen har sökt skapa profiler för andra centralbanker, som sedan legat till grund för egna överväganden. Profilerna jämför i vilken utsträckning centralbankerna tar ansvar för, eller även aktivt utför äk-

hets- och kvalitetskontroller av sedlar, prissätter tjänster, medverkar i banksystemet med kontantjänster m. m. Viktiga delar är även valuteringsregler och olika former av tjänsteproduktion som lämnas till externa producenter.

BEREDSKAP INFÖR INFÖRANDE AV EURO

Inför en eventuell introduktion av euro i Sverige och med tanke på den korta tid som står till buds från beslut till genomförande måste en beredskap skapas för att på kort tid kunna byta svenska kronor mot euro. Under 1997 har Riksbanken anordnat en work-shop med andra viktiga aktörer för kontanthantering.

SEDLAR OCH MYNT

Värdet av utelöpande sedlar och mynt var vid utgången av 1997 ca 83 miljarder kronor, en ökning med 2,6 procent under året. Antalet utelöpande sedlar ökade samtidigt med 0,7 procent.

Under 1997 har betalningsmedelsavdelningen aktivt arbetat för att höja kvaliteten på utelöpande sedlar. Dessutom har avdelningen sökt medverka till att öka användningen av 50-kronorssedeln. Den tidigare 20-kronorssedeln har bytts ut mot en sedel av mindre format och med modifierad färgsättning för att minska risken för förväxling med 100-kronorssedeln. För 100-kronorssedeln har utväxlingen till en sedel med löpande i stället för som tidigare orienterat vattenmärke fortsatt. Under 1997 har ett minnesmynt i valörerna 1 000 kronor och 200 kronor utgivits med anledning av att det var 600 år sedan Kalmarunionen bildades.

Utvecklingen av ett nytt datasystem för premieobligationshanteringen har inletts och systemet beräknas vara klart i början av 1998.

BETALNINGSMEDELSAVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: HANS KROOK

BITRÄDANDE AVDELNINGSCHEF: TOM DAGNE

AVDELNINGEN BESTÅR AV ELVA KONTOR I:

FALUN, HÄRNÖSAND, JÖNKÖPING, KARLSTAD,

LINKÖPING, LULEÅ, MALMÖ, MÖLNDAL,

STOCKHOLM, VÄXJÖ OCH ÖREBRO

ANTAL ANSTÄLLDA: 334

Riksbankskontoren svarar för mottagning, sortering och distribution av sedlar och mynt.

Specialkompetens

DIREKTIONSSEKRETARIATET

AVDELNINGSCHEF: ROBERT SPARVE

ANTAL ANSTÄLLDA: 14

INTERNATIONELLA SEKRETARIATET

AVDELNINGSCHEF: CHRISTINA NORDH BERTSSON

ANTAL ANSTÄLLDA: 12

INFORMATIONSSSEKRETARIATET

AVDELNINGSCHEF: MICHAEL WALLIN

ANTAL ANSTÄLLDA: 12

REVISIONSAVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: GUNILLA WERNER CARLSSON

ANTAL ANSTÄLLDA: 9

PERSONALAVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: INGEMAR ANDREASSON

ANTAL ANSTÄLLDA: 13

PLANERINGS- OCH EKONOMIAVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: LENA KVIST

ANTAL ANSTÄLLDA: 9

ORGANISATIONS- OCH FÖRVALTNINGSAVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: AGNETA RÖNSTRÖM

ANTAL ANSTÄLLDA: 99

IT-AVDELNINGEN

AVDELNINGSCHEF: STAFFAN WALLÉN

ANTAL ANSTÄLLDA: 52

DIREKTIONSSEKRETARIATET

Den juridiska funktionen på direktionssekretariatet ansvarar för att det regelverk och de avtal som ligger till grund för att Riksbankens verksamhet håller god kvalitet och reformeras i takt med ändrade förutsättningar för verksamheten. Juristerna ger också juridisk service till riksbankledning och avdelningar och ansvarar för beredning och formalia i anslutning till fullmäktiges och riksbankschefens beslutsgrupps sammanträden.

Under 1997 har juristerna medverkat i arbetet inom EMI med att utarbeta de regelverk, som ska gälla i det kommande europeiska centralbanksystemet, ECBS. De har även medverkat i lagstiftningsarbetet på det nationella planet för att ge Riksbankens ståndpunkter på framtida svensk lagstiftning.

Under 1998 kommer juristfunktionen att fortsätta att delta i arbetet med att ta fram en legal ram för ECBS och att medverka i lagstiftningsarbetet vad avser bl. a. riksbankslagen. En översyn och uppdatering av den juridiska dokumentationen för de penningpolitiska operationerna kommer också att ske under året. Vidare ska den strategiska inriktningen inom det juridiska arbetet utvecklas.

Arkivfunktionen ansvarar för att en god myndighetsstandard upprätthålls vad avser arkivbildning samt ger intern och extern service till handläggare och forskare, så att dessa har möjlighet att ta del av Riksbankens allmänna handlingar.

Under 1997 har arkivfunktionen biträtt den oberoende guldutredningen och under 1998 kommer den att behöva biträda kommissionen om judiska tillgångar i Sverige vid tiden för andra världskriget. Dessutom ska arkivfunktionen under 1998 färdigställa arkivbeskrivning och vidareutveckla ADB-söksystem för arkivet.

Sekreterarfunktionen upprätthåller god sekreterarservice för riksbanksledningen och

övriga på direktionssekretariatet och sakkunnigefunktionen ger den expertrådgivning till riksbanksledningen, som denna behöver.

INTERNATIONELLA SEKRETARIATET

Internationella sekretariatet bereder och samordnar Riksbankens deltagande i internationellt samarbete. Kärnan i denna samordning är Riksbankens internationella policygrupp. Gruppen består av de två vice riksbankscheferna och representanter från de avdelningar som berörs av det internationella arbetet. Internationella sekretariatet sammankallar och fastställer dagordningen.

Sekretariatets arbete med EU-frågor styrs i hög grad av möten i Europeiska monetära institutet, EMI, och med Monetära kommittén. Sekretariatet bereder och samordnar de frågor som diskuteras vid dessa möten. Då även finansdepartementet deltar i Monetära kommitténs möten ansvarar sekretariatet också för samordningen med departementet. En person från sekretariatet deltar som ställföreträdare i EMIRådet. Sedan 1997 har chefen för internationella sekretariatet deltagit som ställföreträdare i kommitténs möten.

Internationella sekretariatet deltar också i det inhemska förberedelsearbetet inför bildandet av euroområdet.

Internationella sekretariatet ansvarar för Riksbankens relationer med IMF. Under 1996 och 1997 har Riksbanken utarbetat och samordnat nordiska synpunkter på ärenden som behandlas i IMF:s exekutivstyrelse.

Riksbanken deltar också i arbetet i G 10 – ett forum för internationellt ekonomiskt samarbete mellan ett antal industriländer. De frågor som behandlas i G 10 bereds av sekretariatet, som även samordnar frågorna med finansdepartementet.

Under 1997 har sekretariatet inlett ett projekt, som ser över Riksbankens internationella arbete, både uppläggnings av ar-

betet och sekretariatets roll. Syftet är att få en bättre överblick över Riksbankens deltagande i internationellt samarbete och på basis av detta utarbeta prioriteringar för Riksbankens agerande på det internationella området. Resultatet från projektet ska presenteras under 1998.

INFORMATIONSSSEKRETARIATET

I mars 1997 lanserade Riksbanken en hemsida på Internet "www.riksbank.se". Under året har allt mer information om Riksbanken blivit tillgängligt på denna elektroniska informationskanal. En av de stora fördelarna med denna kanal är att finansmarknadsaktörer, media, studenter, lärare och allmänhet kan kommunicera direkt med Riksbanken. Ökad insyn, information och dialog är nödvändigt för att Riksbanken ska kunna fullgöra uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

Riksbanken har en lagstadgad uppgift att verka för stabilitet och effektivitet i det finansiella systemet. Denna uppgift har mot bakgrund av de allt snabbare förändringarna på de finansiella marknaderna blivit allt viktigare. Riksbanken började därför under 1997 att redogöra för bankens syn på utvecklingen i det finansiella systemet i en ny rapportserie – finansmarknadsrapporten. Dessa rapporter kommer i fortsättningen att publiceras halvårsvis.

En ny rapportserie, Riksbanksstudier, initierades. Det första numret handlade om elektroniska pengar. Serien syftar till att informera om frågor på riksbanksnära områden och stimulera till diskussion.

Satsningen på elektronisk förmedlad information fortsätter under 1998. Hemsidan ska vidareutvecklas med ett bredare utplägg och ett mer omfattande och djupare innehåll.

Under 1998 planerar banken genomföra en ny omgång av seminarier om vad den monetära unionen kommer att innebära.

Även riksbankskurserna för journalister ska återupptas och kontakterna med riksdagsmän och universitetsstudenter utvidgas. Med dessa och andra åtgärder som syftar till större öppenhet vill Riksbanken arbeta för fortsatt goda kontakter med finansmarknader, media och allmänhet.

REVISIONSAVDELNINGEN

Revisionsavdelningen är fullmäktiges organ för granskning av verksamheten vid Riksbanken. Avdelningen granskar att redovisningen är rättvisande och i enlighet med god redovisningssed liksom den interna kontrollen med särskild uppmärksamhet på att denna fungerar beträffande värden av Riksbankens värden. Revisionen granskar också att Riksbanken upprätthåller fullgod informationskvalitet och systemsäkerhet i redovisnings-, statistik- och andra informationssystem. Därtill verkar avdelningen för effektivitet och måluppfyllelse i verksamheten.

Under 1997 har revisionsavdelningen granskat årsbokslut, kvartalsbokslut, löpande redovisning och valutareserven. Revisionen har besökt samtliga riksbankskontor och depåer för att granska att bestämmelserna enligt kassavårdsinstruktionen följts. Inom IT-området har avdelningen granskat säkerheten i system- och driftmiljö samt systemutveckling och systemförvaltning. Avdelningen har också på grundval av checklistor/frågeformulär från EMI medverkat i granskningen av det under utveckling gemensamma betalningssystemet Target för centralbankerna i EU.

Under 1998 kommer revisionsavdelningens arbete bl. a. att inriktas på att beakta anpassningen av Riksbankens rapportering enligt ECB:s regler, granska införandet av nya system och metoder för riskkontroll i verksamheten vid penning- och valutaavdelningen.

Ulla Hargefjell arbetar med redovisningsrevision och Lillemor Schüssler med IT-systemrevision – båda på revisionsavdelningen.

Suat Boynukisa och Urban Bendtz arbetar på Tryckcenter på organisations- och förvaltningsavdelningen, där många av Riksbankens rapporter trycks.

PERSONALAVDELNINGEN

Personalavdelningen stödjer utvecklingen av chefer och medarbetare genom att arbeta integrerat i verksamheten med utbildning, rekrytering, arbetsmiljö och rehabilitering.

Under 1997 har en ny arbetsmiljöorganisation införts som innebär att arbetsmiljöarbetet ingår som en naturlig del i verksamheten och att samverkansformerna med de fackliga organisationerna har förenklats.

På kompetenssidan har de största utvecklingsinsatserna gjorts inom språk- och IT-områdena. Utbildning kopplad till Riksbankens internationella verksamhet har också genomförts liksom fortsatta satsningar inom chefsutvecklingen.

PLANERINGS- OCH EKONOMIAVDELNINGEN

Avdelningen samordnar arbetet med och utvecklar metoder för styrning och uppföljning av verksamheten. Under 1997 har arbetet med verksamhetsstyrning/uppföljning inriktats på att förbättra formerna för arbetet, att få en långsiktighet och ett bra underlag för prioriteringar av verksamhet och resurser utifrån ett helhetsperspektiv.

Avdelningen ansvarar också för den samlade redovisningen i Riksbanken, som omfattar huvudbokföring, bokslut, fakturahandling och övrig redovisningsadministration. Som ett led i det pågående arbetet med att förbättra och utveckla redovisningen i banken har under 1997 rutinerna för avstämning och kontroll setts över.

Under året har avdelningen medverkat i det gemensamma förberedelsearbetet inom EMI på redovisningsområdet. Arbetet pågår med anpassningar av Riksbankens redovisning till de principer och system som kommer att gälla för redovisningen i det gemensamma centralbankssystemet och till principerna för den finansiella sektorn i övrigt inom landet.

ORGANISATION- OCH FÖRVALTNINGSAVDELNINGEN

Organisations- och förvaltningsavdelningen tillhandahåller lokaler, service och utrustning för att bankens verksamhet ska kunna bedrivas så effektivt som möjligt. Avdelningen stöder organisations- och administrativt utvecklings- och rationaliseringsarbete samt ansvarar för Riksbankens diarium, fastighetsfrågor, transport, bevakning och interna service.

Under 1997 har ombyggnader skett på huvudkontoret i samband med det fortsatta arbetet med en ny säkerhetsanläggning.

Avdelningen har sett över regler och policies för både bevakning och transporter samtidigt som möjligheterna att köpa vissa tjänster för att uppnå kostnadsminskningar har utretts.

IT-AVDELNINGEN

Verksamheten på IT-avdelningen har under det gångna året präglats av anpassningsarbetet till den Europeiska monetära institutet, EMI. Riksbankens betalningssystem, Rix, ska kopplas det gemensamma europeiska Target-systemet och ett särskilt system för att löpande kunna rapportera statistik till EMI är under konstruktion.

Bankens datacentral har under 1997 flyttats till nya lokaler och dessutom har en ny reservdatacentral utanför huvudkontoret tagits i drift. Målsättningen är att vid ett driftavbrott ska Rix-system åter vara i drift senast efter två timmar.

På banken sker för närvarande ett byte av operativsystem i PC-miljön. En övergång sker till NT. Detta arbete belastar IT-avdelningen hårt och tidplanen sträcker sig till mitten av juni 1998 innan det är klart.

Ett projekt har startat för att förbereda IT-systemen inför millenniumskiftet. Den kartläggning, som har gjorts, visar att några stora problem inte finns i de egenutvecklade applikationerna.

Riksbankens bokslut

REDOVISNINGSPRINCIPER

Riksbankens redovisning ska ge relevant information om Riksbankens verksamhet. De tillämpade redovisningsprinciperna innebär att Riksbankens tillgångar och skulder är värderade till gällande marknadsvärden, med undantag av guld och anläggningstillgångar.

Värdepappersinnehavet har värderats till marknadens köpkurs inklusive upplupen ränta till och med den 31 december 1997. Köpkurser per den 30 december 1997 har använts för svenska värdepapper. För utländska värdepapper har köpkurser per den 29 och 30 december 1997 använts. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens köpkurs enligt Riksbankens officiella kurslista.

Orealiserade vinster och förluster i valuta gottskrivs eller belastar rörelseresultatet netto under posten "Omräkning av valutakurser". I denna post ingår också värderingen av terminspositionen.

Resultatposterna för ränteintäkter på Riksbankens värdepappersinnehav innefattar efter marknadsvärderingen avkastning i form av räntor och realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster. Detta medverkar till att det redovisade resultatet kan variera påtagligt mellan bokslutstillfällena beroende på förändringar av det inhemska och internationella ränteläget.

Redovisning av repor

Riksbanken bruttoredovisar utlånings- och inlåningsrepor i utländska valutor och svenska kronor.

Utlåningsrepor för utländska rörelsen redovisas under "Banker och utländska värdepapper" och inlåningsrepor under "Övriga utländska skulder". Utlåningsrepor för svenska rörelsen redovisas under "Utlåning, banker" och inlåningsrepor under "Inlåning, banker".

De värdepapper som Riksbanken läm-

nar som säkerhet vid inlåningsrepor marknadsvärderas enligt de regler som gäller för Riksbankens övriga värdepappersinnehav.

Värdepapper som Riksbanken erhåller vid utlåningsrepor marknadsvärderas däremot inte, eftersom de är att betrakta som säkerhet för lån och inte är ägda av Riksbanken.

Likviddagsredovisning/Affärsdagsredovisning

Riksbanken tillämpar likviddagsredovisning. Transaktioner avseende penning- och kapitalmarknadsinstrument registreras på avslutsdagen men betraktas som förpliktelse utanför balansräkningen fram till likviddagen. Värdeförändringar avseende poster utanför balansräkningen beaktas från avslutsdagen. Valutaaffärer över årskiftet värderas och kurseffekten av dessa ingår i valutaresultatet (jmf. not 32).

Ej likviderade affärer uppgick brutto till cirka 400 mkr per årskiftet. Då dessa avser köp och försäljningar inom samma balanspost skulle dessa affärer endast ha en marginell påverkan på omslutningen vid affärsdagsredovisning. Den resultatmässiga effekten skulle enligt beräkningar blivit -74 mkr (-47 mkr).

Materiella anläggningstillgångar

Samtliga av Riksbanken ägda fastigheter är bokförda till anskaffningsvärde och skrivs av i enlighet med redovisningspraxis (50 år). Nedskrivningar har gjorts där värdeminskning bedömts varaktig. Inventarier tas upp till anskaffningsvärde och skrivs av enligt plan (se not 11).

Personalkostnader hänförliga till egenutvecklade ADB-investeringar inräknas i anskaffningsvärdet för tillgångarna.

FINANSIELLA RISKER

I Riksbankens förvaltning av valutareserven uppstår olika typer av risker. De mest

	<p>betydelsefulla är ränterisker, valutarisker, likviditetsrisker och kreditrisker. Dessa kan kvantifieras med olika metoder.</p> <p>Normalt uppstår finansiella risker beroende på att tillgångar och skulder ej är perfekt matchade. Riksbankens skuldsida har ingen direkt koppling till det finansiella innehavet, valutareserven, varför denna begreppsmässigt kan betraktas som en förvaltningsportfölj.</p> <p>Andra viktiga riskområden, såsom legala och administrativa risker, är svåra att kvantifiera och uttrycka i kronor.</p> <p><i>Ränterisker</i> Ränterisk kan anges genom en portföljs duration. Duration är ett tidsmått som anger den genomsnittliga återbetalningstiden i en portfölj med hänsyn till kupongbetalningar, eventuella amorteringar och slutförfall. För valutareserven var per den 31 december 1997 durationen 3,5 år. Motsvarande siffra 1996 var 4,5 år.</p> <p>Ränterisken kan också anges som modifierad duration och uttrycker då den procentuella värdeförändringen som följer av 1 procentenhets förändring av marknadsräntan. För valutareserven var per den 31 december 1997 den modifierade durationen 3,3 procent. Motsvarande siffra 1996 var 4,3 procent.</p> <p><i>Valutarisker</i> Valutarisker uppstår då tillgångar och skulder i en valuta inte är lika stora. I Riksbankens verksamhet uppstår valutarisken beroende på att delar av valutareserven placeras i utländska värdepapper och i depositioner/nostro medan värderingen sker i svenska kronor. Riksbanken hanterar denna risk genom fastställda normandelar för olika valutor samt maximala avvikelser för dessa. Innehavet är koncentrerat i de mest likvida valutorna enligt en fastställd normportfölj.</p> <p><i>Likviditetsrisker</i> Likviditetsrisken är risken för att ett specifikt innehav inte kan avyttras utan påtaglig prissänkning. En bristande omsättbarhet kan påverka priset negativt. Likviditetsrisken i ett värdepapper beror främst av likviditeten i den marknad där papperet omsätts, emittent samt av villkoren förknippade med värdepapperet.</p> <p>Riksbanken begränsar denna risk genom att bara placera i instrument för vilka det existerar stora och likvida marknader.</p> <p><i>Kreditrisker</i> Kreditrisken (motpartsrisken) avser risken för att motparten inte kan fullfölja sina åtaganden avseende amorterings-, ränte- eller slutbetalning enligt instrumentets ursprungliga villkor. Långivaren eller innehavaren riskerar att avkastning och placerat kapital erlaggs för sent eller inte alls.</p> <p>Innehaven i valutareserven består i huvudsak av placeringar i statspapper och andra institutioner som anses fria från kreditrisk. Övriga placeringar, maximalt 15 procent, är limiterade i förhållande till valutareservens totala marknadsvärde och efter diversifiering på institut med högsta kreditvärdighet enligt aktuell extern rating.</p> <p><i>Value-at-Risk</i> Value-at-Risk är en metod som används för att bedöma den aggregerade exponeringen för marknadsrisk i finansiell verksamhet. Riksbanken har för avsikt att lägga en allt större vikt vid riskmättet under 1998. Value-at-Risk kommer att utvecklas till att spela en allt mer framträdande roll i den interna riskrapporteringen.</p>

Förslag till disposition av Riksbankens resultat för år 1997

RIKTLINJER FÖR DISPOSITION AV RIKSBANKENS RESULTAT

Fullmäktige i Riksbanken fastställde i 1988 års förvaltningsberättelse riktlinjer för Riksbankens bokslutsdispositioner och inleverans till statsverket.

Riksbankens tillgångar och skulder värderas till marknadsvärde, vilket medför att resultatet för ett visst år kan påverkas kraftigt av stora ränte- och valutakursförändringar. För att uppnå stabilitet i inleveransen till statsverket ska 80 procent av det genomsnittliga resultatet före bokslutsdispositioner under den senaste femårsperioden ligga till grund för beräkningen av inleveransen till statsverket. Beloppet avrundas till närmaste 100-tal miljoner kronor. Till dispositionsfonden ska årligen avsättas 10 procent av samma underlag under förutsättning att innevarande års vinst före bokslutsdispositioner är minst lika stor som ovan framräknade avsättning. Återstoden av årets resultat efter dessa åtgärder avsättes till eller överförs från en resultatutjämningsfond.

Den resultatpåverkan som uppkommer vid en eventuell uppskrivning/nedskrivning av kronans värde eller av valutakurseffekter som en följd av en växelkursregim med flytande krona ska inte påverka det årsgenomsnitt som läggs till grund för inleveransen till statsverket. Årets resultat justeras därför för valutakurseffekten. Detta justeringsbelopp överförs till eller från dispositionsfonden.

Till statsverket ska, förutom den del av Riksbankens resultat som redovisats ovan, även inlevereras en avkastning på s.k. särskilda räkningar i Riksbanken. På dessa medel erhåller statsverket från och med 1988 ränta motsvarande räntan på sexmånaders statskuldväxlar. Denna ränta redovisas som en räntekostnad i Riksbankens resultaträkning och beloppet ingår bland övriga inhemska skulder i balansräkningen. Under

januari månad efter bokslutsåret överförs denna ränta till statsverket. Statsverkets avkastning minskar årligen i och med att inga nya insättningar görs på dessa räkningar.

FÖRSLAG BETRÄFFANDE

RIKSBANKENS RESULTAT ÅR 1997

Enligt ovan redovisade riktlinjer för dispositionen av Riksbankens resultat ska det årsgenomsnitt som läggs till grund för inleveransen till staten inte påverkas av en eventuell upp- och nedskrivning av kronans värde eller av valutakurseffekter som en följd av en växelkursregim med flytande krona. Avsikten härmed är att inte ta i anspråk ett resultat som påverkats genom större valutakursomvärderingar av tillgångar och skulder.

Riksbankens resultat 1997 före bokslutsdispositioner och exklusive valutakurseffekt uppgår till 10 894 mkr. Detta resultat läggs till grund för beräkningen av inleveransen till statsverket.

	Resultat före bokslutsdispositioner	Inleverans till staten av Riksbankens resultat
1993	22 713 mkr ¹	9 500 mkr
1994	-12 449 mkr ¹	6 200 mkr
1995	23 379 mkr ¹	8 100 mkr
1996	13 689 mkr ¹	8 100 mkr
1997	10 894 mkr ¹	9 300 mkr ²

1. Justerat för årets valutakurseffekt.
2. Förslag.

För perioden 1993-1997 är det genomsnittliga resultatet före bokslutsdispositioner 11 645 mkr och 80 procent av detta, avrundat till närmaste hundratal miljoner kronor, är 9 300 mkr. Förslaget är att detta belopp ska inlevereras till staten. Av samma femårsgenomsnitt ska enligt riktlinjerna 10 procent, dvs. 1 165 mkr avsättas till dispositionsfonden.

Den för 1997 positiva valutakurseffek-

ten på 3 786 mkr överförs också till dispositionsfonden. Detta innebär att den totala överföringen till dispositionsfonden blir 4 951 mkr. Resterande del, 429 mkr, av årets resultat före bokslutsdispositioner avsätts till resultatutjämningsfonden.

Utöver den föreslagna inleveransen på 9 300 mkr erhåller staten ränta på s.k. särskilda räkningar i Riksbanken (medel på Investeringskonton m.m.). Denna uppgår för 1997 till 2 mkr (23 mkr) och ska inbetalas till statskassan under inledningen av 1998.

Om Riksbankens förslag till inleverans av årets resultat bifalls kommer således totalt 9 302 mkr att överföras till statsverket.

Balansräkningar

31 DECEMBER

Tillgångar, mkr	Not	1997	1996	1995
Guld och utländska tillgångar				
Guld	1	909	905	925
Särskilda dragningsrätter i IMF	2	2 962	1 978	2 956
Reservposition i IMF	3	6 280	4 476	3 816
ECU-fordran på EMI	4	10 598	10 578	11 764
Banker och utländska värdepapper	5	70 239	122 304	151 859
Guld och valutareserv		90 988	140 241	171 320
Övriga utländska tillgångar	6	2 461	-	5
Inhemska tillgångar				
Statspapper och obligationer	7	53 088	59 045	71 025
Utlåning, banker	8	4 117	9 638	2 607
Penningpolitiska repor	9	36 216	-	-
Övriga inhemska tillgångar	10	1 124	2 501	11 480
Anläggningstillgångar				
Anläggningstillgångar	11	1 175	1 169	864
Summa tillgångar		189 169	212 594	257 301
Skulder och eget kapital, mkr	Not	1997	1996	1995
Utländska skulder				
Nettotilldelning av särskilda dragningsrätter i IMF	2	2 641	2 448	2 457
Övriga utländska skulder	12	3 983	4 135	3 484
Inhemska skulder				
Inlåning, banker	8	1 961	1 467	1 295
Inlåning, övriga	13	7	6	17 640
Inlåning		1 968	1 473	18 935
Riksbankscertifikat	14	-	32 040	75 142
Särskilda räkningar	15	34	121	586
Övriga inhemska skulder	16	3 864	4 254	3 466
Utelöpande sedlar och mynt				
Sedlar	17	78 986	77 135	73 064
Mynt	18	3 809	3 656	3 596
Utelöpande sedlar och mynt		82 795	80 791	76 660
Resultatutjämningsfond och eget kapital				
Resultatutjämningsfond	19	47 422	46 993	42 419
Eget kapital	20	32 211	26 283	29 606
Resultatutjämningsfond och eget kapital		79 633	73 276	72 025
Årets resultat		14 251	14 056	4 546
Summa skulder och eget kapital		189 169	212 594	257 301

Inom linjen förda poster, se not 32.

Resultaträkningar

31 DECEMBER

Mkr	Not	1997	1996	1995
Utländska rörelsen				
Ränteintäkter	21	7 919	9 439	23 291
Räntekostnader	22	- 458	- 150	- 182
Omräkning av valutakurser	23	3 786	4 941	- 4 563
Summa utländska rörelsen		11 247	14 230	18 546
Inhemska rörelsen				
Ränteintäkter av statspapper m.m.	24	3 602	9 659	11 169
Ränteintäkter av utlåning till banker m.m.	25	496	93	163
Räntekostnader m.m.	26	- 197	- 4 946	- 10 666
Summa inhemska rörelsen		3 901	4 806	666
Förvaltningsintäkter	27	149	145	144
Förvaltningskostnader	28	- 633	- 541	- 533
Övriga intäkter	29	21	3	0
Övriga kostnader	30	- 5	- 13	- 7
Resultat före bokslutsdispositioner		14 680	18 630	18 816
Bokslutsdisposition				
Avsättning till resultatutjämningsfond	31	- 429	- 4 574	- 14 270
Årets resultat		14 251	14 056	4 546

Kommentarer och noter till 1997 års bokslut

ÖVERSIKT

Allmänt

I Riksbankens redovisning används begreppen "Utländska rörelsen" respektive "Inhemska rörelsen". Utländska rörelsen (valutareserven) avser innehav i utländska värdepapper, depositioner/nostro, dragningsrätter och guld. Riksbankens guldinnehav ingår per definition ej i valutareserven. Den inhemska rörelsen avser in-/utlåning i det svenska banksystemet, penningpolitiska repotransaktioner, statspapper och bostadsobligationer i kronor samt övriga tillgångar och skulder i kronor.

Förvaltningsintäkter/-kostnader genereras i den del av verksamheten som inte är direkt förknippad med det finansiella flödet. Förvaltningsresultatet belyses under ett särskilt avsnitt (se sid. 40-41).

Bokslutskommentar

Vid årsskiftet 1997/98 uppgick balansomslutningen till 189 169 mkr (212 594 mkr), en minskning på totalt 23 425 mkr (44 707 mkr). Minskningen av valutareserven var vid årsskiftet 49 257 mkr (31 079 mkr). Minskningen i valutareserven beror i huvudsak på amorteringen av terminsboken.

Riksbanken uppvisade 1997 ett resultat före bokslutsdispositioner på 14 680 mkr (18 630 mkr). Avkastningen i den utländska rörelsen är i förhållande till storleken i det finansiella innehavet i linje med föregående års avkastning. Ränteutvecklingen i den utländska rörelsen har varit fallande över hela avkastningskurvan och har därmed givit en positiv prisseffekt.

Inga dramatiska ränterörelser har påverkat de viktigare valutorna i valutareserven. Under året har kronans värde försvagats något mot de centrala valutorna i Riksbankens valutareserv, vilket ger en positiv värderingseffekt på 3 786 mkr (4 941 mkr).

Den inhemska ränteutvecklingen med stigande räntor i värdepapper med en löptid på upp till fem år och fallande räntor i de längre löptiderna har sammantaget gett en negativ prisseffekt.

Ränteintäkterna har varit lägre i den inhemska rörelsen. Inom det svenska finansiella nettot uppvägs detta av minskade räntekostnader, främst beroende på minskade räntekostnader för emitterade certifikat.

Förvaltningsintäkterna är i stort oförändrade sedan 1996. De ökade förvaltningskostnaderna förklaras främst av större inköp av sedlar och mynt samt ökade av- och nedskrivningar på tillgångar.

Större förändringar av tillgångar och skulder

Valutareservens genomsnittliga behållning var under 1997 ca 117,7 mdr (153,4 mdr).

Posten "Banker och utländska värdepapper" har balansmässigt minskat kraftigt under året. Detta beror främst på att Riksbanken använt delar av innehavet för att återbetala resterande del av terminspositionen som byggdes upp under hösten 1992 i samband med försvaret av växelkursen. Nettominskningen (avista och termin) i den utländska positionen har under 1997 varit cirka 5,7 mdr. Terminspositionen har tidigare år genom marknadsvärderingen också påverkat "Övriga inhemska tillgångar" respektive "Övriga inhemska skulder". Ingen sådan påverkan är aktuell i 1997 års balanser.

Volymen i posterna "Utlåning, banker", "Penningpolitiska repor" och "Riksbanks-certifikat" kan variera kraftigt mellan åren beroende på hur likviditeten är i det finansiella systemet. Förändringarna av dessa poster från föregående år är beroende av penningpolitiska faktorer.

Innehavet av statspapper och obligationer har minskat från 59,0 mdr vid årets början till 53,1 mdr vid årets slut och har i genomsnitt uppgått till 55,0 mdr (68,0 mdr).

<p><i>Penningpolitiska repor</i> Likviditeten i banksystemet har under året svängt från ett överskott till ett underskott till följd av ett stramare likviditetsläge i banksystemet orsakat av återbetalningar av ovan nämnda terminsposition. Totalt uppgår återbetalningen till 44 142 mkr. Inlåning via emission av riksbankscertifikat har som en följd av det ändrade likviditetsläget ersatts av utlåning via penningpolitiska repor. Dessa uppgick vid årets slut till 36 216 mkr.</p> <p><i>Sedlar och mynt</i> Utelöpande sedlar och mynt varierar beroende på behovet av denna typ av betalningsmedel. Normalt är den utelöpande sedelmängden som störst vid årsskiftet, bland annat beroende på en ökad omsättning i handeln. Jämfört med 961231 (80,8 mdr) var utelöpande mängd sedlar och mynt 971231 (82,8 mdr) drygt 2 mdr större och jämfört med 951231 6,1 mdr större.</p> <p><i>Sveriges lån till Korea</i> Sverige har liksom övriga G 10-länder,¹ Australien och Nya Zeeland deklarerat en beredskap att lämna finansiellt stöd till Sydkorea i form av en s.k. "second line of defence"². Detta internationella låneåtagande uppgår maximalt till 24,1 miljarder USD, varav Sveriges andel – vilken finansieras av Riksbanken – maximalt uppgår till 312,5 miljarder USD. "Second line of defence" ingår i ett IMF-stött finansieringspaket på totalt ca 59 miljarder USD. Mot slutet av 1997 förklarade de deltagande länderna i "second line of defence" att de var beredda att utbetala en tredjedel (dvs. ca 8 miljarder USD) av sitt åtagande. Förutsättningen är en betydande frivillig för-</p> <p><small>1. 10-länderna utgörs av Belgien, Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Nederländerna, Schweiz, Storbritannien, Sverige, Tyskland och USA. 2. "En andra försvarslinje".</small></p>	<p>långning av de internationella bankernas lån till sydkoreanska finansiella institutioner. Denna tredjedel förväntas utbetalas i början av 1998. För Sverige kommer detta innebära ett lån på 104 miljarder USD i ett första skede.</p> <p>ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR Under året har värdet på Riksbankens fastigheter skrivits ned med 8,0 mkr. Nedskrivet belopp förs mot dispositionsfonden. Under året har en fastighet i Visby till ett bokfört värde av 1,3 mkr avyttrats.</p> <p>KÖP OCH FÖRSÄLJNING AV VALUTOR PÅ TERMIN Terminspositionen vid årsskiftet 1997/98 motsvarar gjorda kommersiella växlingar med likviddag nästkommande år. Riksbanken har nettoköpt valutor motsvarande ett belopp om 155 mkr till transaktionskurs. Marknadsvärderingen av dessa utestående valutakontrakt i utländsk valuta per årsskiftet har inneburit en nedskrivning av Riksbankens åtaganden med 34 mkr. Detta belopp belastar årets resultat. Riksbanken har under 1997 haft en negativ terminsposition, utländska valutor sålda på termin, på i genomsnitt ca 15,7 mdr (70,1 mdr). Avista- och terminsinnehavet av utländska valutor har under året i genomsnitt uppgått till ca 102,0 mdr (83,3 mdr). Innehavda derivatinstrument ingår som en naturlig del i Riksbankens finansiella förvaltning och används för att förändra och begränsa riskerna i innehavet. Derivatinstrumenten marknadsvärderas som traditionella värdepapper och riskerna begränsas genom limiter.</p> <p>VINSTDISPOSITION Riksbankens inleverans av vinstmedel till statsverket görs enligt riktlinjer som fastställdes 1988 (Riksdagsbeslut 1989-05-03</p>	<p>FiU 1988/89:27 och 1993/94:FiU14). Se avsnittet "Förslag till disposition av Riksbankens resultat".</p> <p>NOTER TILL BALANS- OCH RESULTATRÄKNING</p> <p>NOT 1: GULD Värderingen av Riksbankens guldinnehav har som tidigare skett till 42,22 US dollar/uns, vilket motsvarar 6 190,08 kronor/kg. Den dollarkurs som används i detta sammanhang är senast gällande centralkurs (4,56 kronor per US dollar) som formellt upphävdes 1978. En översyn pågår inom EMI:s ram för att skapa gemensamma regler för de europeiska centralbankernas värdering av sina guldinnehav. Ökningen från föregående år förklaras av att guldets andel i swap-avtalet med EMI minskat något under året. Det totala innehavet uppgår per 971231 till 185,4 ton, vilket motsvarar ett marknadsvärde på ca 13,7 mdr.</p> <p>NOT 2: SÄRSKILDA DRAGNINGSRÄTTER I INTERNATIONELLA VALUTAFONDEN, IMF/ NETTOTILLDELNING AV SÄRSKILDA DRAGNINGSRÄTTER I IMF På tillgängssidan upptas Riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter, SDR, medan Sveriges nettotilldelning av SDR redovisas under utländska skulder. Nettotilldelningen uppgår till 247 miljarder SDR. SDR-posterna har upptagits till marknadsvärde vid respektive års slut.</p> <p>NOT 3: RESERVPOSITION I IMF Sveriges insatskapital i valutafonden uppgår till 1 614 miljarder SDR. I reservpositionen ingår dels det belopp som inbetalts i reservvalutor (motsvarande 364 miljarder SDR), dels det nettobelopp som fonden använt för utlåning i svenska kronor till med-</p>

lemsländerna. Beloppet i utländsk valuta är omräknat efter marknadskurs vid respektive års slut.

NOT 4: ECU-FORDRAN PÅ EMI (EUROPEISKA MONETÄRA INSTITUTET)

Avser Riksbankens ECU-fordran på EMI, till följd av det ömsesidiga swap-avtalet, och uppgår till 10 598 mkr. På grund av att swap-avtalet skett till marknadspris har det guld som ingår i avtalet också marknadsvärderats. Motsvarande minskning har skett av posterna "Guld" och "Banker och utländska värdepapper". Swap-avtalet ingicks under 1995 (se not 16).

NOT 5: BANKER OCH UTLÄNDSKA VÄRDEPAPPER

Denna post i valutareserven består till övervägande del av utländska statspapper och statsgaranterade värdepapper samt därutöver av tillgodohavanden i utländska banker såsom depåer och behållningar på nostrokton.

Den genomsnittliga behållningen har varit ca 93,1 mdr (137,4 mdr).

NOT 6: ÖVRIGA UTLÄNDSKA TILLGÅNGAR

Här redovisas Riksbankens fordran i IMF:s finansiella stöd till Korea (se även "Sveriges lån till Korea", sid. 34-35).

NOT 7: STATSPAPPER OCH OBLIGATIONER

Riksbankens innehav av statspapper och obligationer består av statsskuldväxlar, statsobligationer samt ett mindre antal övriga obligationer.

NOT 8: UTLÅNING, BANKER/ INLÅNING, BANKER
Under posten "Utlåning, banker" redovisas

dels lån till bankerna på deras konto för upplåning i utlåningssteget i Riksbankens styrsystem, dels lån via dagslån. Överskottet på bankernas konto för placering i inlåningssteget i Riksbankens styrsystem redovisas under posten "Inlåning, banker". I genomsnitt har motsvarande upp- och inlåning för bankerna uppgått till ca 0,1 (0,1 mdr) respektive ca 0,1 mdr (0,1 mdr). Detta i enlighet med Riksbankens policy som innebär att banksystemet ska sträva efter att likviditetsmässigt ligga så nära ± noll som möjligt.

Transaktionerna på dagslänemarknaden, som utförs i syfte att finjustera likviditeten i banksystemet, har för upplåning i genomsnitt uppgått till ca 0,8 mdr (1,0 mdr) och för inlåning till ca 0,8 mdr (1,8 mdr).

NOT 9: PENNINGPOLITISKA REPOR
Posten består av utlåning via penningpolitiska repor. Sammantaget uppgick denna utlåning till 36,2 mdr.

NOT 10: ÖVRIGA INHEMSKA TILLGÅNGAR

Mkr	1997	1996	1995
Balansering av valutakursvinst i terminspositionen	-	-	8 056
Fordran RRV (EU)	933	2 339	3 238
Fordran mervärdeskatt	19	13	9
Personallån	152	141	140
Övrigt	20	8	37
Summa	1 124	2 501	11 480

Posten "Fordran RRV (EU)" balanserar medel som krediterats och kvarstår på EU-kommissionens konto i Riksbanken. När utbetalning sker från detta konto debiteras samtidigt statsverkets konto motsvarande belopp.

Riksbankens anställda kan erhålla personallån. Villkoren för personallån är i enlighet med bankpraxis. Lånen handläggs enligt avtal av Nordbanken.

NOT 11: ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR
Riksbankens anläggningstillgångar invärderades 1994 i balansräkningen. Tillgångarna upptogs till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar för de år tillgångarna innehafte (avskrivningar se även not 28).

Anläggningstillgångar

	Bokfört värde, mkr		
	1997	1996	1995
Aktier och andelar (nom. värde)	475	475	221
Aktier i AB Tumba Bruk 860 000 aktier à 100 kr	43	43	43
Aktier i Swift 13 aktier à 5 000 BEF	0	0	0
Andelar i EMI 2,9 procent av totala andelsbeloppet	165	165	165
Aktier i BIS 16 021 aktier à 2 500 guldfranc	267	267	12
	1997	1996	1995
Fastigheter			
Anskaffningsvärde	793	778	758
Ackumulerade avskrivningar enligt plan	-263	-255	-235
Ackumulerade avskrivningar på årets avyttringar	1	13	0
Årets avskrivningar	-20	-20	-20
Bokfört värde	511	516	503
Maskiner och inventarier			
Anskaffningsvärde	469	422	360
Ackumulerade avskrivningar enligt plan	-244	-220	-179
Ackumulerade avskrivningar på årets avyttringar	12	17	0
Årets avskrivningar	-48	-41	-41
Bokfört värde	189	178	140

Avskrivningstiden på byggnader är 50 år och 10-15 år på övriga fastighetsanläggningar. Avskrivningstiden för inventarier är 3-7 år.

Med utgångspunkt i en marknadsvärdering 1989 som kompletterats med en översiktlig bedömning av förändringen i prisnivån under respektive år på motsvarande objekt, ges marknadsvärdet 966 mkr (981 mkr) på Riksbankens fastigheter.

**NOT 12: ÖVRIGA
UTLÄNDSKA SKULDER**

I "Övriga utländska skulder" ingår konton i Riksbanken i svenska kronor för andra centralbankers och internationella organisationers räkning (lorokonton). Under denna post redovisas från och med 1995 även utländska inlåningsrepor.

I posten redovisas även Riksbankens åtagande i IMF:s stöd till Korea motsvarande 2 461 mkr (se "Sveriges lån till Korea" sid. 34-35).

NOT 13: INLÅNING, ÖVRIGA

Under "Inlåning, övriga" redovisas belopp för personalföreningar, anställda i Riksbanken m. fl. 1995 redovisades även deponerade medel för Kärnavfallsfonden inom posten.

NOT 14: RIKSBANKSCERTIFIKAT
Riksbankens emissioner av riksbankscertifikat påverkar banksystemets likviditet. Vid årsskiftet 971231 fanns inga utestående riksbankscertifikat.

NOT 15: SÄRSKILDA RÄKNINGAR
Under posten redovisas depositionsräkningar, som till största delen utgörs av företags avsättningar till investeringsfond. Under 1997 minskade behållningen på dessa räkningar med 86 mkr till 34,3 mkr. Avsättningarna i företagens redovisning skulle vara återförda till beskattning senast vid 1996 års taxering. För de företag som inte taxeras 1996 skulle återföringen först ske i 1997 års taxering. Återstående belopp härör från avsättningar där återbetalning ej kunnat ske beroende på oklarhet kring deponerande företag.

Statsverket har erhållit ränta på medel inestående på särskilda räkningar (se avsnittet om riktlinjer för disposition av Riksbankens resultat, sid. 31).

**NOT 16: ÖVRIGA
INHEMSKA SKULDER**

Mkr	1997	1996	1995
Reservation för valutakursförlust i terminspositionen	34	692	-
Balanserad kurseffekt			
EU-swap	3 315	3 368	3 368
Skuld till statsverket	2	23	69
Oreglerade clearingbetalningar	6	1	2
Leverantörsskulder	27	48	15
Skuld till Riksgäldskontoret	247	102	0
Övriga skulder	21	20	12
Värdering EMI-fordran (jmf. not 4)	212	-	-
Summa	3 864	4 254	3 466

Reservation för att täcka valutakursförlust i terminspositionen till följd av marknadsvärderingen per den 31 december 1997 redovisas under "Övriga inhemsk skulder". Valutakurseffekten resultatförs.

Det swap-avtal med EMI som ingicks under 1995 genomfördes till marknadspris. Detta innebär att skillnaden mellan marknadskursen och den historiska värderingskursen på guld balanseras mot posten "Övriga inhemsk skulder" för att undvika resultatpåverkan.

Skulden till statsverket består av räntor på särskilda räkningar (jmf. not 14). Detta belopp, 2 mkr, utbetalas under början av 1998.

Leverantörsskulder under denna post avser de fakturor som kostnadsbokförts 1997 men ej betalats före årsskiftet.

Skulden till Riksgäldskontoret består i inkommande utländska betalningar som vid årskiftet ej kunnat föras över till Riksgäldskontoret.

I posten "Övriga inhemsk skulder" ingår skulder för ej reglerade betalningar.

NOT 17: UTELÖPANDE SEDLAR
Posten består av vid årsskiftet utelöpande

sedlar. Kring årsskiftet är den utelöpande sedelmängden som störst. Den fördelar sig på följande valörer:

Mkr	1997	1996	1995
1 000 kronor	39 226	38 637	37 842
500 kronor	27 157	25 565	22 316
100 kronor	9 906	10 332	10 649
50 kronor	962	913	185
20 kronor	1 366	1 309	1 679
10 kronor	277	286	299
5 kronor	92	93	94
Summa	78 986	77 135	73 064

NOT 18: UTELÖPANDE MYNT
Vid årsskiftet bestod de utelöpande mynten av följande valörer:

Mkr	1997	1996	1995
10 kronor	1 371	1 306	1 321
5 kronor	863	831	811
2 kronor	9	8	9
1 kronor	843	810	783
0:50 kronor	200	192	185
Minnesmynt	523	509	487
Summa	3 809	3 656	3 596

NOT 19: RESULTATUTJÄMNINGSFOND
I 1996 års bokslut har avsättning gjorts till resultatutjämningsfonden med 4 574 mkr. 1997 har avsatts 429 mkr till resultatutjämningsfonden.

NOT 20: EGET KAPITAL
Eget kapital utgörs av:

Mkr	1997	1996	1995
Grundfond	1 000	1 000	1 000
Reservfond	500	500	500
Dispositionsfond	30 711	24 783	28 106
Summa	32 211	26 283	29 606

Avsättning till respektive ianspråktagande av grundfond och reservfond görs efter

riksdagsbeslut. Senaste avsättningen gjordes 1978 då grundfonden ökades med 900 mkr och reservfonden med 400 mkr. Dispositionsfonden kan tas i anspråk efter beslut av riksbanksfullmäktige. Riksbankens anläggningstillgångar invärderades 1994 i balansräkningen. Det invärderade beloppet (654 mkr) fördes mot dispositionsfonden och är bara utdelningsbart till den del anläggningstillgångarna är avskrivna.

Under 1997 överfördes 5 956 mkr till dispositionsfonden av 1996 års resultat. Av dessa avsåg 4 941 mkr avsättning för den under 1996 uppkomna positiva valutakurseffekten.

Mot fonden har också förts en nedskrivning av fastigheter och övriga anläggningstillgångar motsvarande 28 mkr.

Totalt är 869 mkr av dispositionsfonden ej utdelningsbart.

NOT 21: RÄNTEINTÄKTER, UTLÄNDSKA RÖRELSEN

Som ränteintäkter redovisas räntor och realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper. Jämfört med föregående år har ränteintäkterna minskat med 1 520 mkr (-13 852 mkr).

Marknadsvärderingen vid årsskiftet innebär att orealiserade kursförändringar i det utländska värdepappersinnehavet resultatförts.

NOT 22: RÄNTEKOSTNADER, UTLÄNDSKA RÖRELSEN

Av räntekostnaderna utgörs huvuddelen av räntor på nettotilldelningen av särskilda dragningsrätter i Internationella valutafonden. Här redovisas också räntor på utländska bankers och organisationers kronkon- ton (lorokonton) i Riksbanken samt kostnader för mäklararvoden samt depå- och kontoavgifter avseende valutareservens förvaltning. Dessa avgifter på motsvarande 13 mkr (13 mkr) redovisas sedan 1996 som räntekostnader.

NOT 23: OMRÄKNING AV VALUTAKURSER

Uppskrivningen på netto 3 786 mkr (4 941 mkr) innefattar realiserade och orealiserade valutakurseffekter på såväl utländska tillgångar som utländska skulder. Posten innefattar även de terminspremier vilka Riksbanken erhållit vid försäljning av utländska valutor på termin. Det positiva resultatet är en följd av valutakursrörelser och sammansättningen av valutareserven. Riksbankens nettoinnehav av utländska valutor har blivit mer värda omräknade till kronor.

NOT 24: RÄNTEINTÄKTER AV STATSPAPPER OCH OBLIGATIONER, INHEMSKA RÖRELSEN

Ränteintäkterna omfattar all avkastning i form av kupongräntor samt realiserade och orealiserade kursvinster/kursförluster på Riksbankens inhemska värdepappersinnehav.

Marknadsvärderingen vid årsskiftet innebär att orealiserade kursförändringar i det inhemska värdepappersinnehavet resultatförts.

Ränteintäkterna har minskat med 6 057 mkr jämfört med föregående år (+1 510 mkr). Den lägre avkastningen förklaras av en långsammare takt i räntenedgången under 1997 än under 1996, vilket ger effekter i det inhemska obligationsinnehavet. Riksbanken har också haft ett genomsnittligt mindre innehav.

NOT 25: RÄNTEINTÄKTER AV UTLÅNING TILL BANKER M.M., INHEMSKA RÖRELSEN

Mkr	1997	1996	1995
Banker	488	83	153
Övrigt	8	10	10
Summa	496	93	163

Ränteintäkter från banker innehåller ränta från repor och räkningskrediter. Förändringen förklaras av större aktivitet i repo-transaktioner.

NOT 26: RÄNTEKOSTNADER M.M., INHEMSKA RÖRELSEN

Mkr	1997	1996	1995
Banker	54	178	218
Särskilda räkningar (statsverket)	2	23	69
Statens kärnkraftinspektion	0	37	1 632
Riksbankscertifikat	141	4 708	8 747
Summa	197	4 946	10 666

Räntekostnader avseende banker innehåller ränta från repor, inlåning och överskott i räkningskrediter.

Statsverket erhåller ränta på medel inestående på särskilda räkningar i Riksbanken. Räntesatsen motsvarar räntan på sexmånaders statsskuldväxlar.

NOT 27: FÖRVALTNINGSINTÄKTER

Intäktslag, mkr	1997	1996	1995
Affärsverksamhet, premieobligationer	12	11	13
Affärsverksamhet, sedlar och mynt	88	89	92
Clearing/interbank	10	9	6
Hyror m. m.	10	10	6
Övrigt	29	26	27
Summa förvaltningsintäkter	149	145	144

NOT 28: FÖRVALTNINGSKOSTNADER

Huvudkostnadsslag, mkr	1997	1996	1995
Driftkostnader	401	391	378
Sedlar och mynt	164	89	94
Avskrivningar	68	61	61
Summa förvaltningskostnader	633	541	533

<p>Från och med 1996 redovisas kostnader för depå- och kontoavgifter avseende valutareservens förvaltning under "Räntekostnader, utländska rörelsen".</p> <p>NOT 29: ÖVRIGA INTÄKTER Under posten redovisas intäkter som ej kan hänföras till Riksbankens löpande verksamhet eller förvaltning. De större intäktsbeloppen utgörs av återförda dispositioner vid avyttring av inventarier.</p> <p>NOT 30: ÖVRIGA KOSTNADER Under posten redovisas kostnader som ej kan hänföras till Riksbankens löpande verksamhet eller förvaltning.</p> <p>NOT 31: BOKSLUTSDISPOSITION Avsättning till resultatutjämningsfond har skett med 429 mkr.</p> <p>NOT 32: POSTER SOM REDOVISAS INOM LINJEN I balansräkningen har inte upptagits följande poster:</p> <table border="1" data-bbox="164 1440 587 1579"> <thead> <tr> <th>Mkr</th> <th>1997</th> <th>1996</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Lån till riksbankspersonalens semesterförening</td> <td>3</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Riksbankens mynt- och medaljsamling</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table> <p>Utestående ränteterminer med positivt värde uppgick nominellt till 5 221 mkr (1 137 mkr) med ett marknadsvärde per årsskiftet på 5 mkr (7 mkr). Ränteterminer med ett negativt värde uppgick nominellt till 5 260 mkr (5 054 mkr) med ett marknadsvärde per årsskiftet på - 4 mkr (- 4 mkr).</p> <p>Kreditfaciliteter</p> <p>Avtal om kortfristigt ömsesidigt valutastöd med Federal Reserve Bank of New York uppgående till 300 miljoner USD; med de nor-</p>	Mkr	1997	1996	Lån till riksbankspersonalens semesterförening	3	3	Riksbankens mynt- och medaljsamling	-	-	<p>diska centralbankerna uppgående till 2 000 miljoner ECU. Vid lämnande av kredit 1 000 miljoner ECU per centralbank. För Sedlabanki Islands utgör motsvarande belopp 200 miljoner ECU respektive 100 miljoner ECU.</p> <p>Avtal om kortfristigt ömsesidigt valutastöd med två utländska centralbanker.</p> <p>Avtal under GAB – General Arrangement to Borrow – avseende lånefacilitet till Internationella valutafonden uppgående till 382 miljoner SDR.</p> <p>Standby kredit hos utländsk bank.</p> <p>Ansvarsförbindelser</p> <p>Åtagande mot Nobelstiftelsen Riksbanken har åtagit sig att årligen ställa medel till förfogande för att utdela ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.</p>	
Mkr	1997	1996									
Lån till riksbankspersonalens semesterförening	3	3									
Riksbankens mynt- och medaljsamling	-	-									

Riksbankens förvaltning

FÖRVALTNINGSINTÄKTER

Förvaltningsintäkterna redovisas nedan för 1996 och 1997 uppdelade på sex huvudområden. I tabellen redovisas även budget för 1997. Förvaltningsintäkterna uppgick 1997 till 149 mkr (145 mkr).

Huvudintäktsslag, mkr	Utfall 1997	Budget 1997	Utfall 1996
Affärsverksamhet, premieobligationer m. m.	12	9	11
Affärsverksamhet, sedlar och mynt	88	87	89
Clearing/interbank	10	9	9
Hyror m. m.	10	10	10
Aktieutdelning	26	25	22
Övrigt	3	2	4
Summa förvaltningsintäkter	149	142	145

Affärsverksamheten med premieobligationer m. m.

Riksbanken medverkar vid försäljning av premieobligationer, vid inlösen av tidigare premielån, avstämpling av vinster m. m. Riksbanken deltar också i obligationernas andrahandsmarknad. Intäkterna under året uppgick till 12 mkr (11 mkr).

Affärsverksamheten med sedlar och mynt

Intäkter från utförda tjänster till post, banker och andra kunder uppgick till 88 mkr (89 mkr). De tjänster som utförs innefattar bl. a. uppräknings-, kvalitetssortering och packning av sedlar och mynt.

Clearing/interbank

Intäkterna avser främst avgifter från banker m. fl. för deltagande i Riksbankens system för clearing och interbankbetalningar, Rix-systemet. Intäkterna uppgick till 10 mkr (9 mkr).

Hyror m. m.

I flera av Riksbankens kontor hyrs delar av lokalerna ut till externa hyresgäster. Hyresintäkterna uppgick 1997 till 10 mkr (10 mkr).

Aktieutdelning

Utdelningen på Riksbankens aktieinnehav i BIS uppgick 1997 till 22 mkr (18 mkr) och i Tumba Bruk AB till 4 mkr (4 mkr).

Övriga förvaltningsintäkter

Övriga förvaltningsintäkter uppgick till 3 mkr (4 mkr).

FÖRVALTNINGSKOSTNADER

Förvaltningskostnaderna redovisas nedan för 1996 och 1997 uppdelade på tre huvudområden. Här redovisas även budget för 1997. Under året har fullmäktige fattat kompletterande beslut om bl. a. ytterligare inköp av sedlar och mynt på 45 mkr. I redovisningen av kostnadsbudgeten för 1997 inkluderas dessa medel.

Förvaltningskostnaderna uppgick 1997 till 633 mkr (541 mkr), vilket motsvarar 102 procent av budgeten.

Huvudkostnadsslag, mkr	Utfall 1997	Budget 1997	Utfall 1996
Driftkostnader			
Personal	270	276	274
Information, representation	11	10	9
Transport, resor	18	16	16
Konsulter, övriga tjänster	16	16	8
Maskiner, inventarier	7	6	5
Kontorskostnader	17	16	15
Fastighetsdrift	22	24	23
ADB-drift	27	32	26
Ekonomipris m. m.	13	13	15
Summa driftkostnader	401	409	391
Sedlar och mynt	164	163	89
Avskrivningar	68	48	61
Summa förvaltningskostnader	633	620	541

Driftkostnader

Personal

Personalkostnaderna för 1997 uppgick till 270 mkr (274 mkr). Härtill kommer perso-

<p>nalkostnader som har inräknats i anskaffningsvärdet för tillgängsförda ADB-investeringar. De totala utgifterna för personal uppgick till 277 mkr under 1997. Personalkostnaderna har blivit 6 mkr lägre än budgeterat främst beroende på att ett stort antal vakanser inte återbesatts under året. För 1997 uppgick antalet budgeterade årsarbetskrafter till 693. Den faktiska bemanningen under året har motsvarat ca 670 årsarbetskrafter.</p> <p><i>Information, representation</i> I informationskostnaden ingår kostnader för Riksbankens löpande publikationer (förvaltningsberättelse, årsbok, kvartalstidskrift, inflationsrapport m. fl.), särskilda informationsprojekt (EMU-broschyr), personaltidningen Bancoposten m.m. Under 1997 uppgick kostnaderna till 11 mkr (9 mkr).</p> <p><i>Resor, transport</i> Kostnader för resor och transporter uppgick 1997 till 18 mkr (16 mkr), varav 10 mkr avser utrikes resor, 7 mkr inrikes resor och resterande övriga transportkostnader.</p> <p><i>Konsulter, övriga tjänster</i> Driftkostnaderna för konsulter och övriga tjänster uppgick 1997 till 16 mkr (8 mkr). Härtill kommer konsultarvoden som har inräknats i anskaffningsvärdet för tillgängsförda fastighets- och ADB-investeringar. De totala utgifterna för konsulter och övriga tjänster uppgick till 35 mkr under 1997. I detta kostnadsslag inkluderas även kostnaderna för betalningstjänster, dvs. kommunikationskostnader samt kostnader för portföljförvaltning, vilka 1997 uppgick till 1 mkr (1 mkr). Under 1997 har kostnaderna för betalningstjänster i huvudsak inkluderats i "Räntekostnader, utländska rörelsen" (se not 22).</p>	<p><i>Maskiner och inventarier</i> Kostnaderna för reparationer och mindre anskaffningar av maskiner och inventarier uppgick till 7 mkr (5 mkr).</p> <p><i>Kontorskostnader</i> Kostnader för kontorsmaterial, telefon, telex, porto m. m. uppgick till 17 mkr (15 mkr).</p> <p><i>Fastighetsdrift</i> Här återfinns kostnader för drift och underhåll av byggnader och installationer i säkerhetsanläggningar. Kostnaderna uppgick till 22 mkr (23 mkr).</p> <p><i>ADB-drift</i> Kostnader för programvara, kommunikation, förbrukningsmaterial, externa tjänster m. m. har under året uppgått till 27 mkr (26 mkr).</p> <p><i>Ekonomipris m. m.</i> Totalt uppgick dessa kostnader till 13 mkr (15 mkr). Nobelstiftelsens ekonomipris medför en förvaltningskostnad på 12 mkr.</p> <p><i>Sedlar och mynt</i> Totalkostnaden 1997 för sedlar och mynt uppgick till 164 mkr (89 mkr), varav 119 mkr avser sedlar, 27 mkr bruksmynt och 18 mkr kostnader för minnesmynt.</p> <p><i>Avskrivningar</i> De totala avskrivningarna för 1997 uppgick till 68 mkr (61 mkr). Utgifterna för under 1997 gjorda investeringar uppgick till 77 mkr exklusive personalutgifter i samband med ADB-investeringar.</p>	

NOBELPRISET I
EKONOMISK VETENSKAP 1997

Att hantera risker

PRISSET HAR UTDELATS
VARJE ÅR FRÅN OCH MED 1969
ENLIGT FÖLJANDE:

- 1969 R. FRISCH OCH J. TINBERGEN
1970 P. SAMUELSON
1971 S. KUZNETS
1972 J.R. HICKS OCH K.J. ARROW
1973 W. LEONTIEF
1974 G. MYRDAL OCH F.A. VON HAYEK
1975 L. KANTOROVICH OCH T.C. KOOPMANS
1976 M. FRIEDMAN
1977 B. OHLIN OCH J. MEADE
1978 H.A. SIMON
1979 T.W. SCHULTZ OCH A. LEWIS
1980 L.R. KLEIN
1981 J. TOBIN
1982 G. STIGLER
1983 G. DEBREU
1984 R. STONE
1985 F. MODIGLIANI
1986 J.M. BUCHANAN
1987 R.M. SOLOW
1988 M. ALLAIS
1989 R. HAAVELMO
1990 H. MARKOWITZ, M. MILLER OCH W. SHARPE
1991 R. COASE
1992 G.S. BECKER
1993 R.W. FOGEL OCH D.C. NORTH
1994 J.C. HARSANYI, J.F. NASH OCH R. SELTEN
1995 R.E. LUCAS JR.
1996 J.A. MIRRELES OCH W. VICKREY
1997 R.C. MERTON OCH M.S. SCHOLES

Professor Robert C. Merton och professor Myron S. Scholes, sida vid sida, på Nobelkommitténs presskonferens för nobelpristagarna den 7 december.

I samband med Riksbankens 300-årsjubileum instiftade banken 1968 ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Priset utdelas årligen till den eller de personer som inom ekonomisk vetenskap utfört ett arbete av den framstående betydelse som avses i Alfred Nobels den 27 november 1895 upprättade testamente.

Priset utdelas av Kungliga Vetenskapsakademien enligt de grunder som gäller för utdelandet av de genom testamentet instiftade Nobelprisen och prisbeloppet överensstämmer med det för dessa pris fastställda beloppet.

1997 ÅRS PRISTAGARE

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne utdelades 1997 till professor Robert C. Merton, Harvard University, Cambridge, USA och professor Myron S. Scholes, Stanford University, Stanford, USA för en banbrytande formel för värdering av aktieoptioner. Deras metod har öppnat nya vägar för ekonomiska värderingar inom många områden. Metoden har också bidragit till framväxten av nya fi-

nansiella produkter och underlättat en effektivare riskhantering i samhället.

I en marknadsekonomi är det viktigt att företag och hushåll kan välja risknivå i sin kapitalförvaltning. Detta sker på finansiella marknader som kan omfördela risker till dem som är skickade och villiga att ta dem. Marknaden för optioner och andra s.k. derivatinstrument spelar här en viktig roll. God riskhantering förutsätter dock en rationell värdering av dylika instrument. En viktig insats inom de ekonomiska vetenskaperna under de senaste 25 åren är en ny metod att värdera derivatinstrument.

Metoden utarbetades av årets pristagare Robert Merton och Myron Scholes, tillsammans med Fischer Black, som tyvärr avled 1995. De tre arbetade på samma problem, att värdera optioner, och hade nära kontakt. Black och Scholes publicerade 1973 den s.k. Black-Scholes-formeln som numera dagligen används av tusentals aktörer på finansmarknaderna för värdering av aktieoptioner. Robert Merton anvisade en metod för att härleda formeln, som visat sig vara utomordentligt generell.

www.riksbank.se

Sedan mars 1997 finns Riksbanken på Internet. Där hittar man Riksbankens organisation och historia, information om penningpolitik, betalningssystem och sedlar och mynt. Där finns Riksbankens pressmeddelande och riksbanksledningens tal, fullmäktigeprotokoll m. m. Riksbankens veckorapport, statistik över räntor, valutakursindex och från och med januari 1998 även betalningsbalansstatistik kan hittas där.

Inflationsrapporten, finansmarknadsrapporten och Working Papers finns också på Internet. Dessa publikationer finns även i PDF-format och kan hämtas hem direkt från Internet.

Riksbankens publikationer på svenska:

Publikationer som publiceras på regelbunden basis:

- Förvaltningsberättelsen – 1 gång/år
- Årsberättelsen – 1 gång/år
- Den svenska finansmarknaden – 1 gång/år
- Statistisk årsbok – 1 gång/år
- Finansmarknadsrapport – 2 gånger/år
- Inflationsrapport – 4 gånger/år
- Penning- och valutapolitik – 4 gånger/år
- Riksbanksnyheter – 1 gång/vecka

Ad hoc publikationer:

- Euron i den svenska finansiella sektorn – en lägesrapport
- Euron i den svenska finansiella sektorn – betalningssystemet
- Euron i den svenska finansiella sektorn – gemensamma ståndpunkter
- Lag (1988:1385) om Sveriges riksbank utfärdad den 8 december 1988 i dess den 1 juli 1997 gällande lydelse
- Rapportering av utlandstransaktioner och kodlista – september 1997
- RIX – Riksbanken system för avveckling av betalningar – november 1997
- Direktinvesteringar 1996 – december 1997

Riksbanksserier med både svenska och engelska publikationer

Riksbanksstudier 1997:

- Elektroniska pengar och elektroniska betalningar/Gabriela Guibourg – november 1997

Sveriges Riksbank Working Paper Series 1997:

- Optimal Structure of the Financial Intermediation Industry/Sonja Daltung – No. 36
- Monetary Policy and Leading Indicators of Inflation in Sweden/Josef Baumgartner, Ramana Ramaswamy and Göran Zettergren – No. 37
- Inflation Target Instability and Interest Rates/Stefan Mellin – No. 38
- New Techniques to Extract Market Expectations from Financial Instruments/Paul Söderlind and Lars E.O. Svensson – No. 39
- Inflation Targeting: Some Extensions/Lars E.O. Svensson – No. 40
- System Estimates of Potential Output and the NAIRU/Mikael Apel and Per Jansson – No. 41
- Rational Expectations in a VAR with Markov Switching/Mårten Blix – No. 42
- Real Exchange Rates and Fundamentals: Evidence from 15 OECD countries/Annika Alexius and Jonny Nilsson – No. 43
- Openness and the Exchange Rate Exposure of National Stock Markets – a Note/Richard Friberg and Stefan Nydahl – No. 44
- Value at Risk for Derivatives/Lina El Jahel, William Perraudin and Peter Sellin – No. 45

Publikationer på engelska

Publikationer som publiceras på regelbunden basis:

- Annual Report – 1 gång/år
- The Swedish Financial Market – 1 gång/år
- Statistical Yearbook – 1 gång/år
- Financial Market Report – 2 gånger/år
- Inflation Report – 4 gånger/år
- Quarterly Review – 4 gånger/år

Ad hoc publikationer:

- The euro in the Swedish Financial Sector – A Situation Report 1997
- The Sveriges Riksbank Act (1988:1385) – issued on December 8, 1988, as amended up to and including July 1, 1997
- Direct investment in 1996 – December 1997

Samtliga publikationer kan beställas gratis från Riksbankens informationscentral via Internet (www.riksbank.se), e-post (info@riksbank.se), fax (08-787 05 26) eller telefon (08-787 01 00).

Annica Svensson och Susanne Meyer, kollegor på informationsavdelningen, ansvarar för Riksbankens hemsida.

Reporäntan höjs en gång

2 JANUARI

Riksbanken fastställer *referensräntan diskontot* till 2,5 procent med verkan fr. o. m. den 3 januari 1997.

1 APRIL

Riksbankschefen fastställer *referensräntan diskontot* till oförändrat 2,5 procent.

1 JULI

Riksbankschefen fastställer *referensräntan diskontot* till oförändrat 2,5 procent.

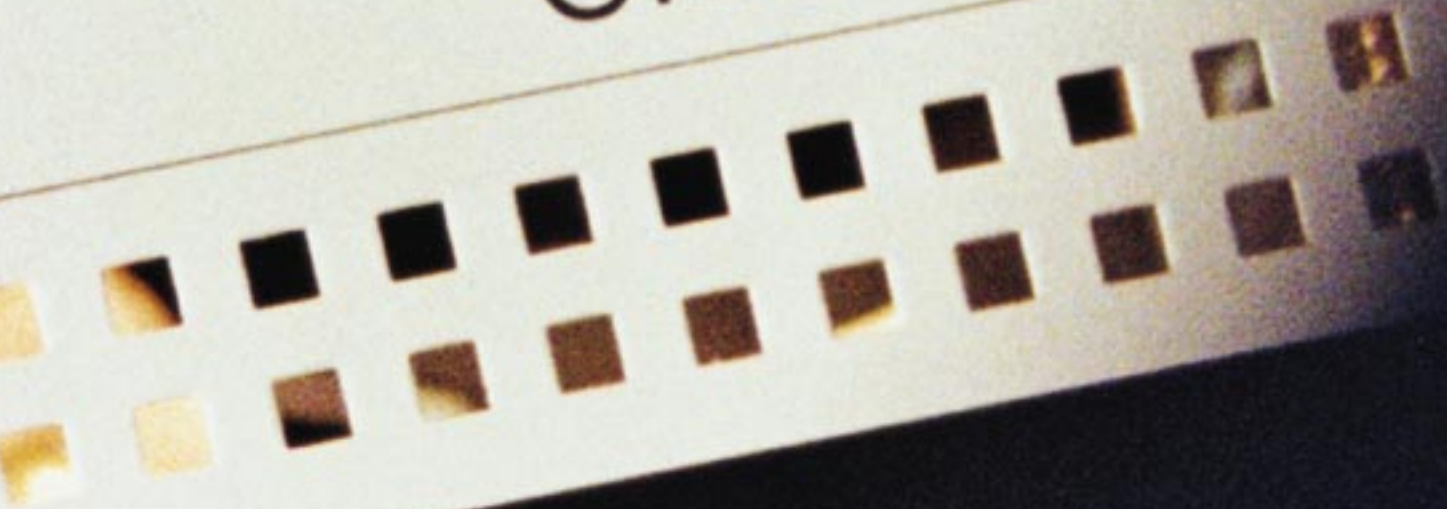
1 OKTOBER

Riksbankschefen fastställer *referensräntan diskontot* till oförändrat 2,5 procent.

11 DECEMBER

Riksbankschefen beslutar höja den *fasta reporäntan* från 4,10 procent till 4,35 procent att gälla från och med den 17 december 1997. Den repa som läggs den 16 december kommer, till följd av jul- och nyårshelgerna, att löpa i fyra veckor till och med den 14 januari 1998.

Claes Berg

SVERIGES
RIKSBANK